

SOUKROMÉ PRÁVO 2

STUDIJNÍ OPORA PRO KOMBINOVANÉ
STUDIUM

SOUKROMÉ PRÁVO 2

doc. JUDr. **Blanka VÍTOVÁ**, Ph.D., LL.M.,

Mgr. **Michal ČERNÝ**, Ph. D.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Projekt EDULAM - „Zvýšení kvality vzdělávání na MVŠO s ohledem na potřeby trhu práce, digitalizaci a internacionalizaci“ (č. projektu CZ.02.2.69/0.0/0.0/16_015/0002341) je spolufinancován Evropskou unií.

© Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s.

Autor: doc. JUDr. Blanka Vítová, Ph.D., LL.M.,

Mgr. Michal Černý, Ph.D.

Olomouc 2018

Obsah

Úvod	8	
Úvod do obligačního práva	9	
1.1	Obecně	10
1.2	Závazkový vztah	10
1.3	Smlouva	11
1.4	Spotřebitel a podnikatel	12
Převedení věci do vlastnictví jiného – koupě, směna, darování	14	
2.1	Kupní smlouva	15
2.1.1	Kupní smlouva obecně	15
2.1.2	Povinnosti prodávajícího a kupujícího	15
2.1.3	Práva z vadného plnění	16
2.1.4	Záruka za jakost (smluvní záruka)	16
2.1.5	Prodej zboží v obchodě (mezi podnikatelem a spotřebitelem)	16
2.2	Darování	18
2.2.1	Forma smlouvy	18
2.2.2	Neplatnost darovací smlouvy	18
2.2.3	Vady daru a náhrada škody	19
2.2.4	Odvolání daru	19
Dílo	21	
3.1	Smlouva o dílo	22
3.1.1	Cena díla	24
3.1.2	Vady díla	24
Přenechání věci k užití jinému	26	
4.1	Nájemní smlouva	27
4.1.1	Práva a povinnosti pronajímatele a nájemce	27
4.1.2	Nájemné	27
4.1.3	Skončení nájmu	28

4.1.4	Zvláštní ustanovení o nájmu bytu a nájmu domu	28
4.1.5	Zvláštní ustanovení o nájmu prostoru sloužícího podnikání	30
4.2	Pacht	31
4.3	Výprosa, výpůjčka a zápůjčka	32
4.3.1	Výprosa	32
4.3.2	Výpůjčka	32
4.3.3	Zápůjčka	32
4.3.4	Úvěr	32
Obchodní závod		34
5.1	Obecně o obchodním závodu, jeho částech a složkách	35
5.2	Koupě obchodního závodu	36
5.3	Pacht obchodního závodu	38
Nehmotné statky		41
6.1	Obecný základ práva duševního vlastnictví a průmyslového vlastnictví zvlášť	42
6.2	Práva na označení (ochranná známka, označení původu a zeměpisné označení, obchodní jméno a obchodní firma).	43
6.2.1	Ochranná známka	43
6.2.2	Označení původu a zeměpisné označení	44
6.2.3	Obchodní jméno/obchodní firma	47
6.3	Práva průmyslového vlastnictví tvůrčí povahy (průmyslový vzor (design), patent na vynález, užitný vzor, topografie polovodičových výrobků)	48
6.3.1	Průmyslový vzor	48
6.3.2	Vynález a patent	50
6.3.3	Užitný vzor	51
6.4	Ostatní práva průmyslového vlastnictví tvůrčí povahy (obchodní tajemství, topografie polovodičových výrobků)	53
6.4.1	Obchodní tajemství a know-how	53
6.4.2	Topografie polovodičových výrobků, nové odrůdy rostlin, doménová jména	54
6.5	Autorské dílo a jeho ochrana	55
Závazky ze smluv příkazního typu		59

7.1	Obecně	60
7.2	Příkaz	60
7.2.1	Práva a povinnosti stran příkazní smlouvy	61
7.2.2	Zánik příkazu	61
7.3	Zprostředkování	62
7.4	Komise a zasilatelství	62
7.5	Obchodní zastoupení	63
7.5.1	Práva a povinnosti obchodního zástupce a zastoupeného	64
7.5.2	Provize a náklady spojené s obchodním zastoupením	65
7.5.3	Trvání a zánik obchodního zastoupení	65
7.5.4	Konkurenční doložka	66
Smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu		68
8.1	Obecně	69
8.2	Účet a jednorázový vklad	69
8.2.1	Vkladní knížka	70
8.2.2	Jednorázový vklad	70
8.3	Akreditiv	70
8.4	Inkaso	71
Společnost		73
9.1	Společnost	74
9.2	Tichá společnost	77
Zneužití a omezení soutěže		80
10.1	Obecně o nedovoleném zneužití účasti v hospodářské soutěži, základní pojmy soutěžního práva	81
10.2	Generální klauzule nekalé soutěže	82
10.2.1	Generální klauzule nekalé soutěže	82
10.2.2	Ochrana tuzemských i zahraničních osob proti nekalé soutěži	82
10.2.3	Vztah mezi generální klauzulí nekalé soutěže a skutkovými podstatami	83
10.3	Skutkové podstaty nekalé soutěže	83
10.3.1	Skutkové podstaty obecně škodlivé	83

10.3.2	Skutkové podstaty týkající se jen soutěžitelů navzájem	90
10.4	Nároky na ochranu před nekalou soutěží	93
10.5	Ochrana hospodářské soutěže proti omezování, vylučování a narušování	95
10.5.1	Obecně o hospodářské soutěži a nárocích	95
10.5.2	Ochrana hospodářské soutěže	96
10.5.3	Soutěžitel a relevantní trh	96
10.5.4	Dohody narušující soutěž	97
10.5.5	Zneužití dominantního postavení	99
10.5.6	Spojování soutěžitelů a jeho povolení	100
	Občanské soudní řízení	103
11.1	Obecně	104
11.2	Prameny občanského práva procesního	104
11.3	Civilní proces	104
11.4	Zásady civilního procesu	105
11.4.1	Sporná a nesporná řízení	105

Úvod

Výuka předmětu Soukromé právo 2 navazuje na předmět Soukromé právo 1. Výuka Soukromého práva 2 je koncipována tak, aby v jednotlivých kapitolách našel student vysvětleny teoretické základy dalších oblastí soukromého práva, které jsou pro jeho studium a pozdější využití v praxi podstatné – jde o základní instituty soukromého práva s důrazem na právo závazkové a dále právo obchodní.

Po obecném úvodu do obligačního práva, kde jsou studentům vysvětleny základní pojmy a vztahy, je student obeznámen s vybranými nejdůležitějšími smluvními typy, jako jsou kupní smlouva, smlouva o dílo, nájem a smlouvy příkazního typu. V dalších kapitolách je studentovi představen obchodní závod, nehmotné statky, společnost a zneužití soutěže.

Kapitola 1

Úvod do obligačního práva

Po prostudování kapitoly budete umět:

- co zahrnuje závazkové právo;
- co je obsahem závazku;
- definovat spotřebitele a podnikatele.

Klíčová slova:

Závazek, závazkové vztahy, smlouva, spotřebitel, podnikatel.

1.1 Obecně

Závazkové právo je soubor pravidel (právních norem), které upravují závazky. Závazky vznikají zejména ze smluv zákonem výslovně upravených, mohou však vznikat i z jiných smluv v zákoně neupravených (tzv. inominátní smlouvy) a ze smíšených smluv obsahujících prvky různých smluv. Závazky mohou dále vznikat z deliktů nebo z jiných právních důvodů.

Závazkovým vztahem je právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost splnit závazek (dluh). Závazkový právní vztah předpokládá účast nejméně dvou subjektů, z nichž každý vystupuje v opačném postavení – věřitel, dlužník. V závazkovém právním vztahu jsou subjekty vždy individuálně určeny. Povinnost dlužníka splnit závazek odpovídá právu věřitele na plnění. Práva a povinnosti v závazkovém právním vztahu jsou ve vzájemné relaci (jde o relativní právní vztah, na rozdíl např. od věcných práv, která jsou absolutní, což znamená, že působí vůči všem).

1.2 Závazkový vztah

Závazky vznikají z právních úkonů, zejména ze smluv, jakož i ze způsobené škody, z bezdůvodného obohacení nebo z jiných skutečností uvedených v zákoně.

Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky, vznikající na základě jiných skutečností upravených v zákoně, není-li zvláštní úprava. Závazkový vztah nelze měnit bez souhlasu jeho stran, pokud zákon v určitých případech nestanoví, že to možné je.

Závazek může vzniknout ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.

Z platného závazku je dlužník povinen něco:

1. dát
2. konat
3. něčeho se zdržet nebo
4. něco strpět

a věřitel je oprávněn to od něj požadovat.

Závazek lze zásadně měnit jen na základě dohody věřitele a dlužníka, přičemž vzniku a trvání závazku nebrání, není-li vyjádřen důvod, na jehož základě má dlužník povinnost plnit.

Je-li ve smlouvě dohodnuto plnění za úplatu, aniž je ujednána jeho výše nebo způsob, jakým bude tato výše určena, platí, že úplata byla ujednána ve výši obvyklé v době a v místě uzavření smlouvy, případně ji může určit ji soud s přihlédnutím k obsahu smlouvy, povaze plnění a zvyklostem.

Občanský zákoník upravuje rovněž v soukromoprávní rovině tzv. lichvu (ta je upravena rovněž trestním zákoníkem v případech, kdy jednání naplní znaky trestného činu). Lichva způsobuje neplatnost smlouvy, jestliže při jejímž uzavírání někdo zneužije tísně, nezkušenosti, rozumové slabosti, rozrušení nebo lehkomyšlnosti druhé strany a dá sobě nebo jinému slíbit či poskytnout plnění, jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepoměru.

1.3 Smlouva

Smlouvou strany svobodně projevují vůli zříditi mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy. Smlouva je uzavřena, jakmile si strany ujednaly její obsah, který je u každého typu smlouvy jiný (např. u kupní smlouvy je to v základní rovině předmět koupě a cena, dále to může být místo a čas dodání apod.). Strany mohou uzavřít jakoukoli typovou smlouvu upravenou občanským zákoníkem (kupní, smlouvu o dílo, nájemní smlouvu apod.), mohou však uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště jako typ smlouvy upravena (např. smlouva o spolupráci).

Uzavřou-li strany mezi sebou několik smluv, je nutné posuzovat, zda se jedná o smlouvy závislé či nikoli, přičemž zásadně se každá z několika smluv uzavřených při témže jednání nebo zahrnutých do téže listiny posuzuje samostatně. Pokud ale plyne z povahy smluv nebo z jejich účelu známého stranám při uzavření smlouvy, že jsou na sobě závislé, je vznik každé z nich podmínkou vzniku nebo následkem zániku ostatních smluv (pokud např. kupující uzavře kupní smlouvu a vedle toho smlouvu o úvěru na nákup této věci, pak při zániku samotné kupní smlouvy by měla zaniknout i smlouva o úvěru).

Návrh na uzavření smlouvy

Z návrhu na uzavření smlouvy (označovaného též jako nabídka), musí být zřejmé, že navrhovatel má úmysl uzavřít určitou smlouvu s osobou, vůči níž nabídku činí. Právní jednání směřující k uzavření smlouvy je nabídkou, pokud obsahuje všechny podstatné náležitosti smlouvy tak, aby smlouva mohla být uzavřena jeho jednoduchým a nepodmíněným přijetím.

Nabídka učiněná ústně musí být adresátem nabídky přijata bezodkladně, ledaže se strany dohodly na možnosti pozdější akceptace nebo to plyne z okolností, za nichž se stala. Nabídka učiněná v písemné formě vůči nepřítomné osobě musí být přijata ve lhůtě uvedené v nabídce, a pokud tam není lhůta uvedena, lze nabídku přijmout v době přiměřené povaze navrhované smlouvy a rychlosti prostředků, jež navrhovatel použil pro zaslání nabídky.

Přijetí nabídky

Osoba, které je nabídka určena, ji přijme, projeví-li s ní ve lhůtě tam stanovené s nabídkou souhlas. Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou, to znamená, že pokud strana mluvit mohla a měla, nemůže později namítat své mlčení. Přijetí nabídky, které ale obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny, není akceptací ale odmítnutím nabídky a považuje se za nabídku novou (z původního potenciálního akceptanta se tak stává samotný navrhovatel a je na původním navrhovateli, zda novou nabídku přijme či nikoli). Odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která ale nemění podmínky nabídky podstatně, je stále přijetím nabídky, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu takové přijetí neodmítne.

1.4 Spotřebitel a podnikatel

Smlouvy uzavírané se spotřebitelem vykazují několik odchylek oproti obecné úpravě závazkového práva z důvodu, že spotřebitel je považován za slabší smluvní stranu, která nemá tolik zkušeností s výrobkem a službami a neumí vyjednávat o smluvních podmínkách. Spotřebitelem je dle občanského zákoníku každý člověk (nikoli právnická osoba), který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.

Podnikatelem je osoba (fyzická nebo právnická), která samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Pro účely ochrany spotřebitele se za podnikatele považuje také osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele (zástupce podnikatele).

Za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku. Má se za to (jde o vyvratitelnou právní domněnku), že podnikatelem je i osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.

Závazkovým vztahem je právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost splnit závazek (dluh). Závazkový právní vztah předpokládá účast nejméně dvou subjektů, z nichž každý vystupuje v opačném postavení – věřitel, dlužník. V závazkovém právním vztahu jsou subjekty vždy individuálně určeny. Povinnost dlužníka splnit závazek odpovídá právu věřitele na plnění. Práva a povinnosti v závazkovém právním vztahu jsou ve vzájemné relaci.

1. Co zahrnuje závazkové právo?
2. Jak se liší právo závazkové od práva věcného?
3. Kdo je spotřebitel?
4. Kdo je podnikatel?

Literatura k tématu:

- [1] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [2] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [3] SPIRIT, M. *Základy práva pro neprávnický po rekonstrukci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [1] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

Kapitola 2

Převedení věci do vlastnictví jiného – koupě, směna, darování

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat kupní a směnnou smlouvu;
- práva a povinnosti stran vyplývající z kupní smlouvy;
- definovat darovací smlouvu;
- práva a povinnosti stran vyplývající ze smlouvy o dílo.

Klíčová slova:

Koupě, směna, darování, odpovědnost za vady.

2.1 Kupní smlouva

Kupní smlouva je v občanském zákoníku upravena jednak v obecné rovině, občanský zákoník obsahuje dále rovněž ustanovení, která se použijí k těmto obecným ustanovením, je-li jednou stranou smlouvy spotřebitel a druhou stranou podnikatel.

2.1.1 Kupní smlouva obecně

Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu k ní nabýt vlastnické právo; kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí za ni prodávajícímu kupní cenu. Kupní cena může být ujednání určitě (konkrétně) nebo může být ujednán způsob jejího určení (např. na základě znaleckého posudku).

Prodávající musí kupujícího při ujednávání kupní smlouvy upozornit na vady věci, o nichž ví, neboť to může mít vliv na vůli kupujícího smlouvu vůbec uzavřít.

Smlouva o dodání věci, která má být v budoucnu teprve vyrobena, se posoudí většinou jako kupní smlouva (ledaže se ten, komu má být věc dodána, zavázal předat druhé straně podstatnou část toho, čeho je k vyrobení věci zapotřebí). Za kupní smlouvu se ale nepovažuje smlouva, podle níž převážná část plnění dodavatele spočívá ve výkonu činnosti (např. výroba a instalace oken).

Od směny se kupní smlouva liší tak, že u směny se každá stran se zavazuje převést druhé straně vlastnické právo k věci výměnou za závazek druhé strany převést vlastnické právo k jiné věci (např. pytel brambor za kýbl uhlí, nikoli za peníze).

2.1.2 Povinnosti prodávajícího a kupujícího

Prodávající kupujícímu musí odevzdat věc i doklady, které se k věci vztahují, a umožnit tak kupujícímu nabýt vlastnického práva k věci v souladu se smlouvou. Prodávající musí dát kupujícímu předmět koupě v ujednaném množství, jakosti a provedení, a pokud nejsou ujednány, plní se v jakosti a provedení vhodných pro účel patrný ze smlouvy nebo pro účel obvyklý, případně musí věc jakostí nebo provedením odpovídat vzorku nebo předloze.

Kupující musí prodávajícímu zaplatit kupní cenu (kupující však nemusí kupní cenu zaplatit, dokud nemá možnost si věc prohlédnout) a věc převzít.

2.1.3 Práva z vadného plnění

Věc je vadná, není-li v ujednaném množství, jakosti a provedení. Za vadu se považuje i plnění jiné věci nebo vady v dokladech nutných pro užívání věci.

Kupující nemá nárok z vadného plnění, pokud jde o vadu, kterou musel s vynaložením obvyklé pozornosti poznat již při uzavření smlouvy (to neplatí, ujistil-li ho prodávající výslovně, že věc je bez vad, anebo jinak listivě vadu zatajil).

Nároky se odvíjí od toho, zda je vadné plnění podstatným nebo nepodstatným porušením smlouvy. Je-li vadné plnění podstatným porušením smlouvy, může kupující žádat:

- a) odstranění vady dodáním nové věci bez vady nebo dodáním chybějící věci,
- b) odstranění vady opravou věci,
- c) přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo
- d) odstoupení od smlouvy.

Je-li vadné plnění nepodstatným porušením smlouvy, má kupující pouze nárok na odstranění vady, anebo na přiměřenou slevu z kupní ceny.

2.1.4 Záruka za jakost (smluvní záruka)

Smluvní zárukou se prodávající zavazuje, že věc bude po určité (delší) dobu způsobilá k použití pro obvyklý účel nebo že si zachová obvyklé vlastnosti. Smluvní zárukou je i uvedení záruční doby nebo doby použitelnosti věci na obalu nebo v reklamě.

2.1.5 Prodej zboží v obchodě (mezi podnikatelem a spotřebitelem)

Je-li prodávajícím podnikatelem a kupujícím spotřebitel, použijí se kromě výše uvedených obecných ustanovení o kupní smlouvě i zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě.

Prodávající stejně jako v obecné rovině odpovídá kupujícímu, že věc při převzetí nemá vady. Při pouštění-li to povaha koupě, má kupující právo požadovat, aby byla věc před ním překontrolována nebo aby byly předvedeny její funkce.

Zejména prodávající odpovídá kupujícímu, že v době, kdy kupující věc převzal,

- a) má věc vlastnosti, které si strany ujednaly, resp. vlastnosti, které prodávající nebo výrobce popsal nebo které kupující očekával s ohledem na povahu zboží a na základě reklamy,

- b) se věc hodí k účelu, který pro její použití prodávající uvádí nebo ke kterému se věc tohoto druhu obvykle používá,
- c) věc odpovídá jakostí nebo provedením smluvenému vzorku nebo předloze,
- d) je věc v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti a
- e) věc vyhovuje požadavkům právních předpisů (např. technickým normám).

Projevili-li se vada v průběhu šesti měsíců od převzetí, má se za to, že věc byla vadná již při převzetí.

Práva z vadného plnění

Kupující je oprávněn uplatnit právo z vady, která se vyskytne u spotřebního zboží v době dvaceti čtyř měsíců od převzetí.

To neplatí u:

- a) u věci prodávané za nižší cenu na vadu, pro kterou byla nižší cena ujednána,
- b) na opotřebení věci způsobené jejím obvyklým užíváním,
- c) u použité věci na vadu odpovídající míře používání nebo opotřebení, kterou věc měla při převzetí kupujícím, nebo
- d) vyplývá-li to z povahy věci (např. u zvířat, která žijí kratší dobu než 24 měsíců).

Nemá-li věc požadované nebo očekávané vlastnosti, má kupující v prvních šesti měsících nároky jako u obecné kupní smlouvy v závislosti na tom, zda se jedná o podstatné nebo nepodstatné porušení smlouvy; a dále pak může požadovat i dodání nové věci bez vad, pokud to není vzhledem k povaze vady nepřiměřené; není-li to možné, může kupující od smlouvy odstoupit. Je-li to však vzhledem k povaze vady neúměrné, zejména lze-li vadu odstranit bez zbytečného odkladu, má kupující právo jen na bezplatné odstranění vady. Právo na dodání nové věci, nebo výměnu součásti má kupující i v případě odstranitelné vady, pokud nemůže věc řádně užívat pro opakovaný výskyt vady po opravě (při třetím výskytu vady) nebo pro větší počet vad (za větší počet se považují tři vady). V takovém případě má kupující i právo od smlouvy odstoupit. Kupující může rovněž požadovat přiměřenou slevu.

Právo z vadného plnění kupující však nemá, pokud kupující před převzetím věci věděl, že věc má vadu, anebo pokud vadu sám způsobil.

Jde-li o věc prodávanou za nižší cenu nebo o věc použitou, má kupující místo práva na výměnu věci právo na přiměřenou slevu.

Prodávající podnikatel se nemůže se spotřebitelem platně dohodnout ještě předtím, než kupující může uplatnit právo z vady věci, že se práva kupujícího omezí nebo že zaniknou.

2.2 Darování

Darovací smlouvou uzavírají mezi sebou dárce a obdarovaný, kdy na jedné straně dárce bezplatně převádí vlastnické právo k věci (nebo se jen zavazuje obdarovanému věc bezplatně převést do vlastnictví) a na druhé straně obdarovaný dar nebo nabídku přijímá. Darování je nutné odlišit od tzv. společenské služby, která není darováním (např. poskytnutí cigarety kamarádovi), musí ale být z chování stran zřejmé, že se nechtějí smluvně vázat (např. že kamarád nebude chtít cigaretu zaplatit nebo v budoucnu vrátit).

Darování je nutné odlišit i od jiných závazkových vztahů:

- u koupě je odlišností její úplatnost;
- u příkazní smlouvy se strana zavazuje k vykonání určité činnosti;
- u výpůjčky vzniká pouze užívací (nikoli vlastnické) právo k věci.

Kdo druhému dar jen slíbí, není zavázán darovat, ale ten, kdo slib obdržel, má právo, aby mu slibující nahradil účelně vynaložené náklady v očekávání daru (např. znalecký posudek na nemovitost).

2.2.1 Forma smlouvy

Darovací smlouva může být ústní, písemná jen tehdy, pokud:

dárce daruje věc zapsanou do veřejného seznamu (např. nemovitost) nebo

nedojde-li hned k odevzdání darované věci (dárce a obdarovaný darovací smlouvu uzavřou, ale dar bude předán až v budoucnu). Navíc pokud se dárce zaváže odevzdat dar po uzavření smlouvy, může od smlouvy odstoupit a odevzdání daru odepřít v případech, kdy se změní okolnosti do té míry, že by plnění podle smlouvy vážně ohrozilo dárce výživu nebo plnění dárce výživovací povinnosti.

2.2.2 Neplatnost darovací smlouvy

Zákon vymezuje dvě situace, které v souvislosti s darovací smlouvou vedou k její neplatnosti. První se vztahuje na situaci, kdy je dárce v péči nebo přijímá služby zařízení, kde se poskytují zdravotnické nebo sociální služby – neplatná je darovací smlouva, kdy obdarovaným je osoba, která toto zařízení provozuje nebo je v něm zaměstnána (ledaže je tato osoba osobou blízkou ve vztahu k dárce).

Druhá situace se vztahuje na osoby omezené ve svéprávnosti, ty totiž mohou darovat a přijmout dar pouze malé hodnoty nebo dar vzhledem k okolnostem obvyklý.

2.2.3 Vady daru a náhrada škody

Dárce neodpovídá obdarovanému za vady, ale je povinen nahradit obdarovanému škodu, která mu vznikla z vady darované věci, pokud:

- a. daruje vědomě cizí věc a zatají-li to obdarovanému,
- b. dárce o vadě věděl a obdarovaného na vadu neupozornil.

2.2.4 Odvolání daru

Ve výjimečných případech je možné dar odvolat a požadovat jeho vrácení. Prvním z případů je odvolání daru pro nouzi dárce, druhý odvolání daru pro nevděk obdarovaného, přičemž dárce se takového práva na odvolání daru nemůže platně vzdát předem (např. při uzavírání darovací smlouvy).

Odvolání daru pro nouzi

Odvolání daru pro nouzi je možné, pokud se dárce ocitne po darování v takové situaci, že nemá prostředky na výživu svou ani osob, k nimž má vyživovací povinnost. Dárce může v takovém případě požádat obdarovaného o vrácení daru a obdarovaný může dárce:

- a. vydat dar zpět, nebo
- b. zaplatit jeho obvyklou cenu nebo
- c. sám poskytnout dárce výživu.

Obdarovaný ale nemusí dar vracet, pokud se sám nachází v obdobné nouzi jako dárce nebo pokud si stav nouze dárce přivodil úmyslně nebo z hrubé nedbalosti (např. dárce je gambler).

Odvolání daru pro nevděk

Pokud obdarovaný ublíží dárce (nebo osobě dárce blízké) úmyslně nebo z hrubé nedbalosti tak, že zjevně poruší dobré mravy (např. fyzické násilí, hrubé urážky dárce, neposkytnutí pomoci), může dárce od darovací smlouvy pro jeho nevděk odstoupit.

Dárce může požadovat vrácení celého daru, a pokud nelze dar vrátit, tak zaplacení jeho obvyklé ceny.

Dárce může dar pro nevděk odvolat pouze do jednoho roku ode dne, co obdarovaný dárce ublížil (resp. do jednoho roku ode dne, kdy získal vědomost o důvodu pro odvolání daru).

Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu k ní nabýt vlastnické právo; kupující se zavazuje, že věc převzme a zaplatí za ni prodávajícímu kupní cenu. Od směny se kupní smlouva liší tak, že u směny se každá strana se zavazuje převést druhé straně vlastnické právo k věci výměnou za závazek druhé strany převést vlastnické právo k jiné věci (např. pytel brambor za kýbl uhlí, nikoli za peníze). Darovací smlouvou uzavírají mezi sebou dárce a obdarovaný, kdy na jedné straně dárce bezplatně převádí vlastnické právo k věci (nebo se jen zavazuje obdarovanému věc bezplatně převést do vlastnictví) a na druhé straně obdarovaný dar nebo nabídku přijímá. Darování je nutné odlišit od tzv. společenské služby, která není darováním, musí ale být z chování stran zřejmé, že se nechtějí smluvně vázat.

1. Jak se liší kupní smlouva od smlouvy směnné?
2. Jaká práva a povinnosti mají jednotlivé strany kupní smlouvy?
3. Kdy je věc vadná a jaké nároky z vadného plnění má kupující?
4. Jak se liší darovací smlouvy od společenské služby?
5. Odpovídá dárce za vady daru? Zdůvodněte.
6. Může dárce dar odvolat? Pokud ano, za jakých podmínek?

Literatura k tématu:

- [1] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [2] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [3] SPIRIT, M. *Základy práva pro neprávnický po rekonstrukci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [4] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

Kapitola 3

Dílo

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat smlouvu o dílo;
- odlišit smlouvu o dílo od jiných smluv;
- vyjmenovat práva a povinnosti stran smlouvy o dílo;
- vyjmenovat a definovat práva z vadného plnění.

Klíčová slova:

Dílo, cena díla, vady díla.

3.1 Smlouva o dílo

Smlouvu o dílo je nutné odlišit od kupní smlouvy. Dílem se rozumí zhotovení určité věci, nespadá-li pod kupní smlouvu, a dále údržba, oprava nebo úprava věci, nebo činnost s jiným výsledkem. Dílem je vždy zhotovení, údržba, oprava nebo úprava stavby nebo její části.

Smlouvu o dílo je nutné odlišit od jiných smluv.

a. Dílo a koupě:

- pokud v době uzavření smlouvy věc již existuje, jedná se o koupi
- dílem může být i nehmotný výsledek (píseň, taneční představení)
- za kupní smlouvu se vždy považuje smlouva o dodání spotřebního zboží, které je nutné sestavit nebo vytvořit (např. montáž počítače)
- smlouva o dodání věci, která má být teprve vyrobena, se posoudí jako kupní smlouva, ale pokud se ten, komu má být věc dodána, zavázal předat druhé straně podstatnou část toho, čeho je k vyrobení věci zapotřebí, jde o smlouvu o dílo (např. dodání látky na ušití šatů)
- pokud převážná část plnění dodavatele spočívá ve výkonu činnosti, jde o smlouvu o dílo

b. Dílo a pracovní smlouva:

- podstatou pracovní smlouvy je dle zákoníku práce výkon závislé práce
  - závislou prací je práce, která je vykonávána:
    - a) ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance,
    - b) jménem zaměstnavatele,
    - c) podle pokynů zaměstnavatele,
    - d) osobně zaměstnancem,
    - e) za úplatu,
    - f) na náklady a odpovědnost zaměstnavatele,
    - g) v pracovní době,
    - h) na pracovišti zaměstnavatele, popř. jiném dohodnutém místě.
- na rozdíl od závislé práce zhotovitel provádí dílo:
  - a) na vlastní náklady,
  - b) odpovědnost,
  - c) riziko,
  - d) není v podřízenosti ve vztahu k objednateli.

c. Dílo a příkaz:

- u příkazu nejde primárně o dosažení samotného výsledku (jako u díla), ale o provedení určité činnosti

d. Dílo a přepravní smlouva:

- podstatou smlouvy o přepravě je přemístění věci nebo osoby z místa A do místa B
- podstata přepravované věci se ale nemění, věc zůstává nedotčena

Touto smlouvou se zhotovitel zavazuje provést na svůj náklad a nebezpečí pro objednatele dílo, na druhé straně se objednatel zavazuje dílo převzít a zaplatit za něj cenu. Cena díla může být určena konkrétní pevnou částkou, může být dohodnut alespoň způsob jejího určení nebo alespoň určena odhadem.

Zhotovitel musí dílo provést s potřebnou péčí v dohodnutém čase a obstarat vše, co je k provedení díla potřeba. Může dílo provést osobně, anebo je nechat provést jinou osobou ale pod svým osobním vedením a na svou odpovědnost.

Objednatel má právo kontrolovat provádění díla a zjistí-li už v průběhu provádění díla, že zhotovitel porušuje svou povinnost, může požadovat, aby zhotovitel zajistil nápravu a prováděl dílo řádným způsobem. Pokud tak zhotovitel neučiní a dochází-li tím k podstatnému porušení smlouvy, může objednatel odstoupit od smlouvy.

Objednatel může zhotoviteli předat určitou věc k provedení díla nebo příkaz, pokud je ale taková věc nebo příkaz nevhodný, musí na to zhotovitel objednatele upozornit (např. objednatel trvá na tom, aby zhotovitel – stavební společnost – použila na stavbu domu určitý materiál; je-li takový materiál pro tento typ stavby nevhodný, musí na to zhotovitel z pozice odborníka upozornit; to neplatí jen v případech, pokud zhotovitel nemohl nevhodnost zjistit ani při vynaložení potřebné péče). Trvá-li přesto objednatel na provedení díla podle svého nevhodného příkazu nebo s použitím nevhodné věci i po zhotovitelově upozornění, může zhotovitel od smlouvy odstoupit.

Opatří-li zhotovitel věc zpracovanou při provádění díla, má v tom případě postavení prodávajícího s tím, že ale kupní cena věci je zahrnuta v ceně díla (např. pokud zhotovitel sám nakoupí vybavení koupelny).

Dílo je provedeno v okamžiku, kdy je řádně dokončeno a předáno. Dílo je dokončeno, když je způsobilé sloužit svému účelu. Objednatel může převzít dokončené dílo s výhradami nebo bez výhrad. Pokud se provádí dílo postupně a je možné jednotlivé stupně odlišit (např. hrubá stavba, dokončení střechy, vnitřní úpravy stavby), může být předáno a převzato i po částech. Převzetím nabývá objednatel vlastnické právo k věci a přechází na něho nebezpečí škody na věci, pokud se tak nestalo již dříve.

3.1.1 Cena díla

Cena díla musí být vždy dostatečně určitě stanovena, tzn., že musí být stanovena buď:

- a) pevnou částkou anebo musí být dohodnut alespoň způsob jejího určení,
- b) odhadem nebo odkazem na rozpočet.

Strany se mohou dohodnout a uzavřít smlouvu bez určení ceny díla, pak platí za ujednanou cenu placená za totéž nebo srovnatelné dílo v době uzavření smlouvy za obdobných smluvních podmínek v místě a čase obdobném.

Právo na zaplacení ceny díla vzniká zásadně až provedením díla, nicméně je-li dílo přejímáno po částech, vzniká právo na zaplacení ceny za každou část po jejím provedení. Navíc provádí-li se dílo po částech nebo se značnými náklady, mohou si strany sjednat placení záloh nebo může zhotovitel požadovat během provádění díla přiměřenou část odměny s přihlédnutím k vynaloženým nákladům.

Jak již bylo naznačeno v úvodu, cena díla může být stanovena pevnou nepřekročitelnou částkou, odhadem nebo na základě rozpočtu. U ceny stanovené odhadem je možné ji zvýšit jen v případech, pokud je nutné ji překročit podstatně, zároveň to musí zhotovitel objednateli bez zbytečného odkladu oznámit i s odůvodněným určením nové ceny (jinak právo na zaplacení rozdílu v ceně nemá). Objednatel může v takovém případě od smlouvy odstoupit, ale musí zhotoviteli zaplatit poměrnou část původně určené ceny, má-li z takového částečného plnění prospěch. Pokud neodstoupí objednatel od smlouvy bez zbytečného odkladu po doručení oznámení o vyšší ceně, platí, že se zvýšením ceny souhlasí.

Je-li cena ujednána pevnou částkou, nebo odkazem na rozpočet, který je součástí smlouvy nebo který byl objednateli poskytnut před uzavření smlouvy, nemůže ani objednatel ani zhotovitel zásadně žádat změnu ceny proto, že si dílo vyžádalo jiné úsilí nebo jiné náklady, než se předpokládalo. Má se totiž za to, že strany si v těchto případech cenu díla stanovili po skutečně zralém uvážení a vzaly v potaz veškeré možné aspekty. Pouze ve výjimečných zákonem stanovených případech je možné se od takto stanovené ceny odchýlit s tím, že druhá strana musí být vždy řádně informována a musí jí být dána možnost na tuto situaci adekvátně zareagovat (např. možností odstoupení od smlouvy).

3.1.2 Vady díla

Dílo je provedeno, je-li dokončeno a předáno. Dílo je dokončeno, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu (může být předáno a převzato i po částech). Objednatel může převzít dokončené dílo s výhradami, nebo bez výhrad.

Dílo má vadu, neodpovídá-li smlouvě. Na práva objednatele z vadného plnění se obdobně použijí ustanovení o kupní smlouvě, objednatel ale není oprávněn požadovat provedení náhradního díla, jestliže předmět díla vzhledem k jeho povaze nelze vrátit nebo předat zhotoviteli.

V případě stavby jsou upravena práva z vadného plnění jednotlivých stran speciálně. Objednatel např. nemá právo odmítnout převzetí stavby pro ojedinělé drobné vady, které samy o sobě ani ve spojení s jinými nebrání užívání stavby funkčně nebo esteticky, ani její užívání podstatným způsobem neomezují.

Smlouvou o dílo se zhotovitel zavazuje provést na svůj náklad a nebezpečí pro objednatele dílo, na druhé straně se objednatel zavazuje dílo převzít a zaplatit za něj cenu. Cena díla může být určena konkrétní pevnou částkou, může být dohodnut alespoň způsob jejího určení nebo alespoň určena odhadem. Zhotovitel musí dílo provést s potřebnou péčí v dohodnutém čase a obstarat vše, co je k provedení díla potřeba. Může dílo provést osobně, anebo je nechat provést jinou osobou ale pod svým osobním vedením a na svou odpovědnost.

1. Jak se liší smlouva o dílo od koupě?
2. Jak se liší smlouva o dílo od pracovní smlouvy?
3. Jak se liší smlouva o dílo od příkazní smlouvy?
4. Jaká jsou práva a povinnosti stran smlouvy o dílo?
5. Jak může být určena cena díla a jaké to má právní důsledky?

Literatura k tématu:

- [1] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [2] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [3] SPIRIT, M. *Základy práva pro nepravvníky po rekonstrukci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [4] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

Kapitola 4

Přenechání věci k užití jinému

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat nájemní smlouvu;
- definovat pacht;
- rozlišit mezi výprosou, výpůjčkou a zápůjčkou.

Klíčová slova:

Nájem, pacht, výprosa, výpůjčka, zápůjčka.

4.1 Nájemní smlouva

Nájemní smlouva je v občanském zákoníku upravena jednak v obecné rovině, dále jsou upraveny zvláštní druhy nájmu, jako je nájem bytu, nájem prostoru sloužícího podnikání, podnikatelský pronájem věcí movitých nebo nájem dopravního prostředku.

Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dočasnému užívání a nájemce se na druhé straně zavazuje platit za to pronajímateli nájemné. Pronajmout lze věc nemovitou nebo její část (byt, dům, pokoj) i neuživatelnou věc movitou (auto, DVD).

Nájem může být uzavřen na dobu určitou i neurčitou, neujedná-li strany ve smlouvě přesnou dobu trvání nebo den skončení nájmu, platí, že se jedná o nájem na dobu neurčitou.

Změní-li se v průběhu trvání nájmu vlastník věci, přejdou práva a povinnosti z nájmu na nového vlastníka.

4.1.1 Práva a povinnosti pronajímatele a nájemce

Pronajímatel se zavazuje:

- a) přenechat věc nájemci tak, aby ji mohl užívat k ujednanému nebo obvyklému účelu, se vším, co je třeba k řádnému užívání věci,
- b) udržovat věc v takovém stavu, aby mohla sloužit tomu užívání, pro které byla pronajata,
- c) zajistit nájemci nerušené užívání věci po celou dobu nájmu.

Po dobu nájmu provádí běžnou údržbu věci zásadně nájemce (např. dolévání vody do ostřikovačů, výměna nefunkčních lamp ve světlometech). Ostatní (neběžnou) údržbu věci a její nezbytné opravy provádí pronajímatel, ledaže se k některému způsobu nebo druhu údržby a k opravě některých vad zavázal nájemce.

Nájemce je povinen užívat věc jako řádný hospodář k účelu, na kterém se s pronajímatelem ve smlouvě dohodli, případně k účelu obvyklému, a platit nájemné. Pokud nájemce zjistí, že věc má vadu, kterou má odstranit pronajímatel, musí to pronajímateli oznámit.

4.1.2 Nájemné

Nájemné se platí měsíčně pozadu v ujednané výši, a pokud není ujednáno, pak ve výši obvyklé v době uzavření nájemní smlouvy s přihlédnutím k nájemnému za nájem obdobných věcí za obdobných podmínek.

4.1.3 Skončení nájmu

Při skončení nájmu musí nájemce odevzdat pronajímateli věc v místě, kde ji převzal, a v takovém stavu, v jakém byla v době, kdy ji převzal, samozřejmě s přihlédnutím k obvyklému opotřebení při řádném užívání.

Zanikne-li věc během doby nájmu, zanikne rovněž samotný nájem. Pokud se věc v průběhu nájmu stane z důvodu, který není na straně nájemce, nepoužitelnou k ujednanému účelu, má nájemce právo nájem vypovědět bez výpovědní doby.

Nájem ujednaný na dobu určitou může každá ze stran vypovědět jen ve výjimečných případech – jen pokud byly ve smlouvě zároveň ujednaný důvody výpovědi a výpovědní doba. Užívá-li nájemce věc i po uplynutí dohodnuté nájemní doby a pronajímatel nájemce do jednoho měsíce nevyzve, aby mu věc odevzдал, platí, že se nájemní smlouva obnovuje za podmínek ujednaných původně (byla-li původní nájemní doba delší než jeden rok, platí, že je nově uzavřena na jeden rok; byla-li kratší než jeden rok, platí, že je nově uzavřena na tuto kratší dobu).

Nájem ujednaný na dobu neurčitou může skončit dohodou nebo výpovědí jednou ze stran. Výpovědní doba je jednoměsíční u nájmu věci movité, tříměsíční u věci nemovité. Porušuje-li strana zvláště závažným způsobem své povinnosti, a tím působí značnou újmu druhé straně, má dotčená strana právo vypovědět nájem i bez výpovědní doby.

4.1.4 Zvláštní ustanovení o nájmu bytu a nájmu domu

Občanský zákoník upravuje některé zvláštní oblasti nájemního práva v oblasti nájmu bytu. Je tomu tak z toho důvodu, že nájem obydlí občanů je chráněn zvýšenou měrou, zejména v oblasti jeho skončení. Jde-li tedy o nájem k zajištění bytových potřeb nájemce a členů jeho domácnosti a předmětem nájmu je byt nebo dům, je nájemce slabší smluvní stranou a nepřihlíží se k vybraným ujednáním zkracujícím nájemcova práva.

Bytem se rozumí místnost nebo soubor místností, které jsou částí domu, tvoří obytný prostor a jsou určeny a užívány k účelu bydlení; k obývání může být pronajat i jiný než obytný prostor (např. ateliér, který není zkolaudován jako byt).

Nájemní smlouva vyžaduje písemnou formu. Zakazuje se v nájemní smlouvě sjednat povinnost nájemce zaplatit pronajímateli smluvní pokutu, a další povinnosti, které jsou je vzhledem k okolnostem zjevně nepřiměřené.

Nájemné a jiné platby

Strany ujednají nájemné pevnou částkou, přičemž se vychází z toho, že se nájemné sjednává za jeden měsíc (strany se samozřejmě mohou dohodnout i jinak) a platí se předem na každý měsíc. Nejednají-li strany výši nájemného, má pronajímatel nárok na nájemné v takové výši, jaká je v den uzavření smlouvy v místě obvyklá pro nový nájem obdobného bytu za obdobných smluvních podmínek.

Strany si ujednají, která plnění spojená s užíváním bytu nebo s ním související služby zajistí pronajímatel; pokud se na tom výslovně nedohodnou, pak je pronajímatel povinen zajistit po dobu nájmu nezbytné služby, jako jsou dodávky vody, odvoz a odvádění odpadních vod včetně čištění jímek, dodávky tepla, odvoz komunálního odpadu, osvětlení a úklid společných částí domu, zajištění příjmu rozhlasového a televizního vysílání, provoz a čištění komínů, případně provoz výtahu.

Jistota (kauce)

Strany se mohou dohodnout, že nájemce složí u pronajímatele peněžitou jistotu (kauci), jistota nesmí být vyšší než trojnásobek měsíčního nájemného. Po skončení nájmu pronajímatel vrátí jistotu nájemci, může si ale započíst, co mu nájemce z nájmu dluží.

Práva a povinnosti stran

Nájemce musí po dobu nájmu dodržovat pravidla obvyklá pro chování v domě a pokyny pronajímatele pro zachování náležitého pořádku obvyklého podle místních poměrů. Musí být užívat řádně v souladu s nájemní smlouvou, v bytě i pracovat nebo podnikat může jen za předpokladu, že to nezpůsobí zvýšené zatížení pro byt nebo dům (např. tím, že za ním do bytu neustále chodí klienti, ruší ostatní uživatele domu apod.). Nájemce provádí a hradí pouze běžnou údržbu a drobné opravy související s užíváním bytu.

Pronajímatel musí po dobu nájmu v domě udržovat náležitý pořádek obvyklý podle místních poměrů a udržovat po dobu nájmu byt a dům ve stavu způsobilém k užívání.

Skončení nájmu bytu

Nájem bytu může skončit především dohodou nebo výpovědí jedné ze stran.

Výpověď nájmu vyžaduje písemnou formu a musí dojít druhé straně, výpovědní doba běží od prvního dne kalendářního měsíce následujícího poté, co výpověď došla druhé straně (např. strana doručí výpověď druhé straně 5. 1. 2018, výpovědní doba začne běžet od 1. 2. 2018).

Vypovídá-li nájem pronajímatel, musí nájemce poučit o jeho právu vznést proti výpovědi námitky u soudu, pokud jej nepoučí, je výpověď neplatná. Nájemce může vypovědět nájem na dobu určitou pouze v případě, že se podstatně změní okolnosti a nelze po něm rozumně požadovat, aby v nájmu pokračoval.

Pronajímatel může vypovědět nájem na dobu určitou nebo neurčitou v tříměsíční výpovědní době v následujících případech:

- a) nájemce poruší hrubě svou povinnost vyplývající z nájmu,
- b) nájemce je odsouzen pro úmyslný trestný čin spáchaný na pronajímateli nebo členu jeho domácnosti nebo na osobě, která bydlí v domě, nebo proti cizímu majetku, který se v domě nachází,
- c) byt má být vyklizen, protože je z důvodu veřejného zájmu nebude možné vůbec užívat,
- d) existuje jiný obdobně závažný důvod pro vypovězení nájmu.

Pronajímatel může vypovědět nájem na dobu neurčitou v tříměsíční výpovědní době i v dalších případech, kdy:

- a) má být byt užíván pronajímatelem, nebo jeho manželem, který podal návrh na rozvod manželství, nebo manželství bylo již rozvedeno,
- b) pronajímatel potřebuje byt pro svého příbuzného nebo pro příbuzného svého manžela v přímé linii nebo ve vedlejší linii v druhém stupni.

Poruší-li nájemce svou povinnost zvláště závažným způsobem (zejména pokud nezaplatil nájemné a náklady na služby za dobu alespoň tří měsíců, poškozuje-li závažným způsobem byt nebo dům, způsobuje-li jinak závažné škody nebo obtíže pronajímateli nebo osobám, které v domě bydlí nebo užívá-li neoprávněně byt jiným způsobem nebo k jinému účelu, než bylo ujednáno), má pronajímatel právo vypovědět nájem bez výpovědní doby a požadovat, aby mu nájemce bez zbytečného odkladu byt odevzdal (nejpozději do jednoho měsíce od skončení nájmu).

Obnovení nájmu

Pokračuje-li nájemce v užívání bytu po dobu alespoň tří měsíců po dni, kdy měl nájem bytu skončit, a pronajímatel nevyzve v této době nájemce, aby jej opustil, platí, že je nájem znovu ujednan na tutéž dobu, na jakou byl ujednan dříve, nejvýše ale na dobu dvou let. Toto obnovení nájmu však strany mohou vyloučit přímo ujednáním ve smlouvě.

4.1.5 Zvláštní ustanovení o nájmu prostoru sloužícího podnikání

Je-li účelem nájmu provozování podnikatelské činnosti v tomto prostoru nebo v této místnosti a slouží-li pak prostor nebo místnost alespoň převážně podnikání, použije se speciální úprava nájmu pro tuto oblast práva (dříve většinou označováno jako „nájem nebytových prostor“).

Účel nájmu

Účel nájmu nemusí být v nájemní smlouvě vyjádřen, nicméně nájemce nemá právo provozovat jinou činnost nebo změnit způsob či podmínky jejího výkonu, než jak to vyplývá z účelu nájmu nebo z jiného ujednání stran, anebo z toho, co bylo možné důvodně očekávat při uzavření smlouvy, pokud by tato změna působila zhoršení poměrů v nemovitosti nebo by nad přiměřenou míru poškozovala pronajímatele nebo ostatní uživatele nemovitosti.

Nájemce může nemovitost opatřit se souhlasem pronajímatele v přiměřeném rozsahu štíty, návěstími a podobnými znameními týkajícími se jeho podnikatelské činnosti, pronajímatel může souhlas odmítnout, jen pokud pro to má vážný důvod (např. poškození nemovitosti v důsledku umístění štítů).

Skončení nájmu prostoru sloužícího podnikání

Nájem na dobu určitou může nájemce vypovědět i před uplynutím ujednané doby, pokud:

- a) nájemce ztratí způsobilost k činnosti, k jejímuž výkonu je prostor sloužící podnikání určen,
- b) přestane být najatý prostor z objektivních důvodů způsobilý k výkonu činnosti, k němuž byl určen,
- c) porušuje pronajímatel hrubě své povinnosti vůči nájemci.

Jedná-li se o nájem na dobu určitou, má pronajímatel právo nájem vypovědět i před uplynutím ujednané doby, pokud:

- a) má být nemovitá věc, v níž se prostor sloužící podnikání nachází, odstraněna, anebo přestavována tak, že to brání dalšímu užívání prostoru,
- b) porušuje nájemce hrubě své povinnosti vůči pronajímateli (zejména pokud je nájemce po dobu delší než jeden měsíc v prodlení s placením nájemného nebo služeb spojených s užíváním prostoru sloužícího podnikání).

Výpovědní doba je tříměsíční.

Jedná-li se o nájem na dobu neurčitou, má strana právo jej vypovědět v šestiměsíční výpovědní době; z vážného důvodu může být výpovědní doba zkrácena na tři měsíce.

4.2 Pacht

Pacht jako právní institut charakteristický svým poživacím právem nájemce (s právem věc užívat spojeno právo brát z ní plody a užitky a nabývat k nim vlastnické právo) je upraven v občanském

zákoníku samostatně (vedle obecného nájmu). U prostého nájmu má tedy nájemce právo věc užívat (např. bydlet v bytě), pachtovní smlouvou se navíc zakládá pachtýři právo věc užívat i požívat (např. zasadit na poli obilí a na podzim ho sklídit), za to pak poskytuje pachtýř pachtovné. Nejtypičtějším typem pachtu je zemědělský pacht na zemědělský nebo lesní pozemek, propachtován však může být např. i závod (např. továrna).

4.3 Výprosa, výpůjčka a zápůjčka

4.3.1 Výprosa

Smlouva o výprose vznikne mezi stranami, kde půjčitel přenechá druhé straně (výprosníkovi) **bezplatně** věc k užívání, **aniž se ujedná doba**, po kterou se má věc užívat, **ani účel**, ke kterému se má věc užívat. Půjčitel může požadovat vrácení věci, kdy se mu zachce.

4.3.2 Výpůjčka

Smlouvou o výpůjčce půjčitel přenechává vypůjčitelu **nezužitelnou** věc (např. auto) a zavazuje se mu umožnit její **bezplatné** a **dočasné** užívání. Vypůjčitel nabývá právo věc užívat ujednaným způsobem, a nebyl-li ujednan, způsobem přiměřeným povaze věci. Vypůjčitel není oprávněn věc přenechat jiné osobě bez svolení půjčitele.

4.3.3 Zápůjčka

Zápůjčka vzniká mezi zapůjčitelem a vydlužitelem, předmětem je **zastupitelná** věc (např. brambory, peníze), kterou může vydlužitel užít podle své libosti a po čase **vrátit věc stejného druhu** (jiné brambory), jaká byla zápůjčkou dána. Při peněžité zápůjčce lze ujednat i úroky, při nepeněžité zápůjčce lze sjednat, že namísto úroků splní dlužník přiměřené větší množství nebo věc lepší jakosti (ale pořád téhož druhu).

4.3.4 Úvěr

Smlouvou o úvěru se úvěrující (věřitel) zavazuje, že úvěrovanému (dlužníkovi) poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky po určité době vrátit a zaplatit za ně úroky.

Nájemní smlouva je v občanském zákoníku upravena jednak v obecné rovině, dále jsou upraveny zvláštní druhy nájmu, jako je nájem bytu, nájem prostoru sloužícího podnikání, podnikatelský pronájem věcí movitých nebo nájem dopravního prostředku. Nájemní smlouvou se pronajímatel zavazuje přenechat nájemci věc k dočasnému užívání a nájemce se na druhé straně zavazuje platit za to pronajímateli nájemné. Pronajmout lze věc nemovitou nebo její část i nezuživatelnou věc movitou. Pachtovní smlouvou se navíc zakládá pachtýři právo věc užívat i požívat. Pacht je upraven v občanském zákoníku samostatně (vedle obecného nájmu).

Smlouva o výprose vznikne mezi stranami, kde půjčitel přenechá druhé straně (výprosníkovi) bezplatně věc k užívání, aniž se ujedná doba, po kterou se má věc užívat, ani účel, ke kterému se má věc užívat. Smlouvou o výpůjčce půjčitel přenechává výpůjčteli nezuživatelnou věc (např. auto) a zavazuje se mu umožnit její bezplatné a dočasné užívání. Zápůjčka vzniká mezi zapůjčitelem a vydlužitelem, předmětem je zastupitelná věc (např. brambory, peníze), kterou může vydlužitel užít podle své libosti a po čase vrátit věc stejného druhu (jiné brambory), jaká byla zápůjčkou dána. Smlouvou o úvěru se úvěrující (věřitel) zavazuje, že úvěrovanému (dlužníkovi) poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky po určité době vrátit a zaplatit za ně úroky.

1. Co může být předmětem nájmu?
2. Jaká jsou práva a povinnosti stran vyplývající z nájemní smlouvy?
3. Jak může dojít ke skončení nájmu?
4. Jak se liší od obecného nájmu nájem bytu?
5. Jak se liší od obecného nájmu nájem prostoru sloužícího k podnikání?
6. Co je to pacht?
7. Jak se od sebe liší výprosa, výpůjčka a zápůjčka?

Literatura k tématu:

- [1] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [2] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [3] SPIRIT, M. *Základy práva pro nepravvníky po rekonstrukci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [4] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

Kapitola 5

Obchodní závod

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat obchodní závod;
- vyjmenovat jeho příkladné složky;
- odlišit obchodní závod od odštěpného závodu;
- stanovit jednotlivé způsoby nakládání s obchodním závodem;

Klíčová slova:

Obchodní závod. Část obchodního závodu. Koupě obchodního závodu. Pacht obchodního závodu.

5.1 Obecně o obchodním závodu, jeho částech a složkách

Pokud jedna osoba vlastní soubor věcí, které tvoří funkční celek a nesou společné označení, je tento celek věcí hromadnou. Lze s ním nakládat v právním slova smyslu.

Příkladem je osobní počítač (tvořený hardware a software, z hardwarové složky pak tělo počítače, monitor, klávesnice, myš, kabeláž atd.).

Obchodní závod je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. Obchodní závod je zpravidla věcí hromadnou již z definice (organizovaný soubor ...). Se závodem lze nakládat jako s celkem - prodej či koupě obchodního závodu, pacht obchodního závodu. Obchodní závod lze také zastavit. Není vyloučena ani jeho směna. Obchodní závod lze konečně vložit jako vklad do kapitálu obchodní korporace.

Zákon upravuje zvláštní režim tzv. rodinného závodu. Rodinným závodem je závod, ve kterém společně pracují manželé nebo alespoň s jedním z manželů i jejich příbuzní až do třetího stupně nebo osoby s manželou sešvagřené až do druhého stupně a který je ve vlastnictví některé z těchto osob. Na ty z nich, kteří trvale pracují pro rodinu nebo pro rodinný závod, se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu.

Zákon pro rodinný závod normuje pravidla pro použití zisku, pravidla pro nakládání s rodinným závodem, pravidla pro převod rodinného závodu atd. Tato pravidla směřují k ochraně členů rodiny zúčastněných na provozu rodinného závodu.

Pobočka je taková část obchodního závodu, která vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a o které podnikatel rozhodl, že bude pobočkou. Toto rozhodnutí nemusí být formalizováno.

Pobočkou je zpravidla provozovna - tento pojem užívají rovněž předpisy veřejného práva, které s ním spojují určité povinnosti (např. označení provozovny zvnějšku, přítomnost osoby oprávněné přijímat reklamace od spotřebitelů v provozovně atd.).

Je-li pobočka zapsána do obchodního rejstříku, jedná se o odštěpný závod. Rozhodnutí podnikatele o zřízení odštěpného závodu musí být písemné, neboť v rejstříkovém řízení soud rozhoduje na základě listinných podkladů.

Od pobočky je nutno odlišit část obchodního závodu. Ta by měla vykazovat vlastnosti věci hromadné – tedy být sama způsobilá být jedním funkčním celkem. Část závodu je právně významná z důvodu možné samostatné převoditelnosti nebo propachtovatelnosti části závodu.

Pokud obchodní závod vlastní obchodní korporace a prodává jej (nebo prodává významnou část závodu), je u některých obchodních korporací třeba souhlasu nejvyššího orgánu s uzavřením smlouvy. To platí např. pro společnost s ručením omezeným, akciovou společnost a pro některá družstva.

5.2 Koupě obchodního závodu

Občanský zákoník obsahuje zvláštní ustanovení o koupi obchodního závodu. Prodej funkčního celku, kterým obchodní závod je, se totiž značně odlišuje od běžného prodeje/koupě movitých nebo nemovitých věcí.

Koupí závodu nabývá kupující vše, co k závodu jako celku náleží. O koupi závodu se jedná i v případě, že strany z koupě jednotlivou položku vyloučí, aniž tím celek ztratí vlastnost závodu. Takto mohou strany vyloučit např. pohledávku, kterou považují za spornou – např. je předmětem sporu mezi prodávajícím a třetí osobou.

Koupě závodu se považuje za převod činnosti zaměstnavatele, a proto se ke dni účinnosti převodu zaměstnanci pracující v obchodním závodu stávají zaměstnanci kupujícího.

Kupní smlouva, kterou se prodává obchodní závod, musí obsahovat určení smluvních stran, vymezení předmětu koupě (obchodní závod, a to zpravidla popisem nebo odkazem na přílohu) a vymezení ceny. Rovněž se vyžaduje, aby ze smlouvy vyplývala povinnost prodávajícího předat závod a převést na kupujícího vlastnické právo k závodu a závazek kupujícího zaplatit kupní cenu. Ta je zpravidla dohodnuta mezi stranami.

Dle zákona se má za to, že je kupní cena ujednána na základě údajů o převáděném jmění v účetních záznamech o prodávaném závodu a ve smlouvě ke dni jejího uzavření; má-li smlouva nabýt účinnosti později, mění se kupní cena v závislosti na zvýšení nebo snížení jmění, k němuž došlo v mezidobí.

Při předání závodu mezi sebou účastníci sepisují o předání závodu zápis. V tomto zápisu mají účastníci uvést výčet všeho, co závod zahrnuje a co se kupujícímu předává, jakož i všeho, co chybí, ač to podle smlouvy nebo účetních záznamů závod spoluvytváří. Prodávající nejpozději v zápisu kupujícího upozorní na vady předmětu prodeje, o kterých ví, nebo o kterých vědět měl a mohl. Neuvede-li se v zápisu věc náležející k závodu, nabývá ji kupující společně se závodem. Neuvede-li se v zápisu dluh, kupující jej nabývá, musel-li jeho existenci alespoň rozumně předpokládat.

Zákon zakazuje, aby převodem závodu bylo na kupujícího převedeno právo vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, u něhož to vylučuje smlouva, kterou bylo právo prodávajícímu poskytnuto, nebo vylučuje-li to povaha takového práva.

Z hlediska nabytí vlastnictví a důsledkům vůči třetím osobám zákon věnuje zvláštní pozornost pohledávkám za třetími osobami a dluhům vůči třetím osobám. Koupí závodu se kupující stává věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů, které k závodu náležejí; z dluhů však kupující přejímá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat. Na kupujícího ovšem nepřechází dluhy veřejnoprávní povahy (dluhy z daní apod.).

Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu kupujícím, ručí prodávající za splnění dluhu. Nabytí pohledávek kupujícím se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek.

Aby měl prodej závodu účinky vůči třetím osobám, které jsou dosud stranami závazkových vztahů vůči podnikateli jako dlužníci či věřitelé, zákon ukládá prodávajícímu oznamovací povinnost zbytečného odkladu jak věřitelům, tak i dlužníkům. Proávající musí identifikovat kupujícího a sdělit jim, že svůj závod prodal.

Zhorší-li se prodejem závodu dobytost pohledávky, má věřitel prodávajícího, který s prodejem nesouhlasil, právo domáhat se, aby soud rozhodl, že prodej závodu je vůči němu neúčinný. Toto právo zaniká, neuplatní-li je věřitel do jednoho měsíce ode dne, kdy se o prodeji dozvěděl, nejpozději však do tří let ode dne účinnosti smlouvy. Toto právo se dříve nazývalo právo odporovatelnosti. Dle předchozí právní úpravy se však vyžadovalo, aby zhoršení dobytosti pohledávky bylo nepochybné.

Je-li kupující zapsán ve veřejném rejstříku (např. je obchodní korporací a je takto zapsán v obchodním rejstříku), nabývá vlastnické právo k závodu jako celku zveřejněním údaje, že uložil doklad o koupi závodu do sbírky listin podle jiného právního předpisu. Tento údaj se zveřejňuje v Obchodním věstníku.

Pokud kupující není zapsán do veřejného rejstříku, nabývá vlastnické právo k závodu jako celku účinností smlouvy.

Zápisem prodeje a koupě obchodního závodu do veřejného rejstříku nejsou dotčeny povinnosti uložené zvláštními předpisy – např. povinnost zapsat práva k věcem podle předpisů upravujících průmyslové vlastnictví (např. ochranné známky, průmyslové vzory apod.), ani omezení vyplývající z licenčních nebo obdobných smluv. Obdobně ani povinnost provedení vkladu vlastnického práva k nemovitostem zapsaným do katastru nemovitostí v tomto veřejném seznamu.

Pokud od smlouvy o koupi závodu některý z účastníků odstoupí (např. pro podstatnou a neodstranitelnou vadu), přecházejí na prodávajícího pohledávky a dluhy, které k závodu náležejí; z dluhů však prodávající nabývá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat. Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu prodávajícím, ručí kupující za jeho splnění. Nabytí pohledávek prodávajícím se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek. V případě odstoupení naopak kupující oznamuje svým věřitelům a dlužníkům, jejichž pohledávky a dluhy prodávající nabyl, bez zbytečného odkladu, že závazek zanikl odstoupením od smlouvy.

Zvláštní ustanovení o koupi závodu se použijí obdobně i na jiné převody vlastnického práva k závodu (např. směna, darování, vklad do základního kapitálu korporace) a na prodej nebo jiný převod části závodu tvořící samostatnou organizační složku.

Převodem vlastnictví k obchodnímu závodu zaniká prokura, byla-li udělena.

5.3 Pacht obchodního závodu

Pachtovní smlouvou se propachtovatel zavazuje přenechat pachtýři věc k dočasnému užívání a požívání a pachtýř se zavazuje platit za to propachtovateli pachtovné nebo poskytnout poměrnou část výnosu z věci. Pacht se od nájmu odlišuje v základu v tom, že u pachtu náleží pachtýři právo usus fructus (nabývá vlastnictví k „plodům“ v nejširším slova smyslu), zatímco v případě nájmu má nájemce pouze právo prostého užívání.

Občanský zákoník upravuje i pacht obchodního závodu, a to včetně zvláštních ustanovení týkajících se právě jen pachtu tohoto zvláštního předmětu závazku.

Je-li propachtován obchodní závod, pachtýř jej užívá i požívá způsobem a v rozsahu, v jakém je toho třeba k řádnému provozování závodu. Předmět činnosti provozované v závodu může pachtýř změnit, jen bylo-li to výslovně ujednáno. Mimo propachtovaný obchodní závod může pachtýř provozovat i jinou činnost. Omezení pachtýře v činnosti vykonávané v propachtovaném závodu má sloužit k zachování hodnoty závodu. Je třeba pamatovat na to, že i pacht je jen dočasné umožnění využití věci jinému. Po ukončení smluvního vztahu věc bude opět užívat její vlastník.

Také pacht závodu se považuje za převod činnosti zaměstnavatele. Pokud dojde k propachtování závodu, ode dne účinnosti smlouvy se zaměstnanci zařazení k výkonu práce v propachtovaném závodu stanou zaměstnanci pachtýře.

Pokud je pachtýř zapsán ve veřejném rejstříku (např. Akciová společnost v obchodním rejstříku), nabývá právo k závodu zveřejněním údaje, že uložil doklad o pachtu závodu do sbírky listin podle jiného právního předpisu. Údaje se zveřejňují v Obchodním věstníku. Není-li pachtýř zapsán do veřejného rejstříku, nabývá právo k závodu účinností smlouvy. Pokud jsou součástí pachtu práva povinně zapisovaná do jiných veřejných evidencí podle zvláštních právních předpisů, musí být tyto povinnosti splněny. To se může týkat např. ochranných známek nebo jiných průmyslových práv.

Ve vztahu k průmyslovému nebo jinému duševnímu vlastnictví však zákon respektuje zájmy oprávněných osob (vlastníků, autorů atd.) a zakazuje převést na pachtýře ta práva z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, u nichž to vylučuje smlouva, kterou bylo právo průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví propachtovateli poskytnuto, nebo vylučuje-li to povaha takového

práva. Toto omezení se může týkat např. také počítačového programu (software), který je autorským dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., Autorský zákon.

Ve vztahu ke třetím osobám se pachtýř propachtováním závodu stává věřitelem pohledávek a dlužníkem dluhů, které s provozem závodu souvisí; z dluhů však pachtýř přejímá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat. Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu pachtýřem, ručí propachtovatel za jeho splnění. Nabytí pohledávek pachtýřem se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek. Na pachtýře však nikdy nepřechází dluhy veřejnoprávní povahy (dluhy z daní apod.).

Propachtovateli zákon ukládá oznamovací povinnost bez zbytečného odkladu vůči svým věřitelům a dlužníkům, jejichž pohledávky a dluhy pachtýř pachtem závodu nabyt, že závod propachtoval.

Zhorší-li se pachtem dobytost pohledávky, má věřitel propachtovatele, který s pachtem nesouhlasil, právo domáhat se, aby soud rozhodl, že pacht je vůči němu neúčinný. Právo dovolat se neúčinnosti zaniká, neuplatní-li je věřitel do jednoho měsíce ode dne, kdy se o pachtu dozvěděl, nejpozději však do tří měsíců ode dne účinnosti smlouvy. Obdobnou úpravu obsahovala i dřívější právní úprava smlouvy o nájmu podniku v tehdejší zákoně č. 513/1991 Sb., Obchodním zákoníku (znění účinné do 31.12.2013).

Propachtovatel a pachtýř zpravidla o pachtu a předání závodu pořizují písemný zápis. V něm uvedou výčet všeho, co propachtovaný závod zahrnuje a co se pachtýři předává, jakož i toho, co chybí, ač to jinak podle smlouvy nebo podle účetních záznamů závod spoluvytváří. Propachtovatel nejpozději v zápisu pachtýře upozorní na vady předmětu pachtu, o kterých ví, nebo o kterých vědět měl a mohl. Není-li v zápisu věc náležející k závodu, nabývá k ní pachtýř poživací právo společně s poživacím právem k závodu. Neuvede-li se v zápisu dluh, pachtýř jej nabývá, musel-li jeho existenci alespoň rozumně předpokládat.

Ke dni ukončení pachtu přechází na propachtovatele pohledávky a dluhy, které k závodu náležejí; z dluhů však propachtovatel nabývá jen ty, o jejichž existenci věděl nebo ji alespoň musel rozumně předpokládat. Neudělil-li věřitel souhlas k převzetí dluhu propachtovatelem, ručí pachtýř za jeho splnění. Nabytí pohledávek propachtovatelem se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek.

Svým věřitelům a dlužníkům, jejichž pohledávky a dluhy pachtýř pachtem závodu nabyt, oznamuje tuto skutečnost pachtýř bez zbytečného odkladu.

Neprokáží-li strany, že vznik nebo zánik pachtu byl třetí osobě znám dříve, jsou vůči ní tyto skutečnosti účinné ode dne, kdy bylo oznámení o vzniku nebo zániku pachtu zveřejněno.

Propachtovat lze část závodu tvořící samostatnou organizační složku. To se týká např. odštěpného závodu.

Obchodní závod je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. Obchodní závod je zpravidla věcí hromadnou již z definice (organizovaný soubor ...). Se závodem lze nakládat jako s celkem - prodej či koupě obchodního závodu, pacht obchodního závodu. Obchodní závod lze také zastavit. Není vyloučena ani jeho směna. Obchodní závod lze konečně vložit jako vklad do kapitálu obchodní korporace.

1. Co je to obchodní závod?
2. Jaký je rozdíl mezi koupí závodu a pachtem závodu?
3. Jaké postavení mají věřitelé a dlužníci prodávajícího, který prodal svůj obchodní závod?
4. Jakým způsobem a za jakých podmínek může věřitel prodávajícího nebo propachtovatele uplatnit svá práva, pokud se domnívá, že prodejem nebo propachtováním závodu se zhoršila dobytost jeho pohledávky?

Literatura k tématu:

- [1] HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. vydání.* Praha : C.H.Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8.
- [2] LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Komentář. Obecná část (§ 1 – 654).* Praha : C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.
- [3] HRUŠÁKOVÁ, M. KRÁLÍČKOVÁ, Z. WESPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Komentář. Rodinné právo (§ 655 – 975).* Praha : C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-503-9.
- [4] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [5] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult.* 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [6] SPIRIT, M. *Základy práva pro nepravvníky po rekonstrukci soukromého práva.* 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [7] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny.* 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2

Kapitola 6

Nehmotné statky

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat nehmotné statky a průmyslová práva;
- vyjmenovat jednotlivá práva na označení;
- odlišit práva tvůrčí od práv netvůrčích;
- definovat autorské dílo a uvést jednotlivé příklady majetkových práv autorských;

Klíčová slova:

Nehmotné statky. Průmyslová práva. Práva na označení. Ochranná známka. Označení původu. Zeměpisné označení. Obchodní firma. Průmyslový vzor. Užitný vzor. Vynález. Patent. Autorské dílo. Zaměstnanecké dílo. Počítačový program. Databáze. Obchodní tajemství.

6.1 Obecný základ práva duševního vlastnictví a průmyslového vlastnictví zvlášť

Za duševní vlastnictví považujeme souhrnně skupinu nehmotných věcí, které jsou zvlášť upraveny právem a jsou chráněny. Duševního vlastnictví se zpravidla teoreticky člení na průmyslové vlastnictví a práva autorská a s nimi související.

Průmyslové vlastnictví se dále člení na (1) práva na označení - ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení, obchodní firma, a dále na (2) skupinu tvůrčích průmyslových statků - patenty na vynálezy, průmyslové vzory, užité vzory. Do průmyslového vlastnictví patří (3) také obchodní tajemství a také know-how.

Do druhé skupiny (neprůmyslové duševní vlastnictví) náleží právo autorské, právo k databázím a práva výkonných umělců.

Pro všechny předměty duševního vlastnictví je charakteristické, že jsou možně všudypřítomné a současně závislé na hmotném nosiči. Tyto vlastnosti vymezil prvně švýcarský právník Alois Troller.

Duševní vlastnictví je na mezinárodní úrovni vysoce harmonizováno. Je zřízena Světová organizace duševního vlastnictví, která má sídlo v Ženevě. Její internetové stránky jsou na adrese www.wipo.int

Základní mnohostranné mezinárodní úmluvy zavazují většinu států světa - např. Pařížská unijní úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví má 195 smluvních států, obdobně Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl má 185 smluvních států (oba údaje - zdroj Světová organizace duševního vlastnictví, www.wipo.int).

6.2 Práva na označení (ochranná známka, označení původu a zeměpisné označení, obchodní jméno a obchodní firma).

6.2.1 Ochranná známka

Ochranná známka je označení zboží nebo služeb, které je právem chráněno. Nejčastěji jde o slovní označení, grafické, kombinaci slovního a grafického prvku, trojrozměrné. Ochrannou známkou může být také jen kombinace barev. Označení se může stát ochrannou známkou, pokud je schopné odlišit výrobky či služby vlastníka známky od výrobků či služeb ostatních.

Právo ochranných známek je založeno na principu teritoriality - ochranná známka podle českého práva je známkou pouze na území České republiky. Existuje však možnost mezinárodního zápisu známky do jiných států, tato možnost se opírá o mezinárodní smlouvu (Madridskou dohodu o mezinárodním zápisu továrních a obchodních známek). Existuje také možnost zápisu ochranné známky Evropské unie. Ta poskytuje ochranu na území všech členských států EU.

Ochranné známky jsou upraveny zejména v těchto právních předpisech:

- zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
- vyhláška č. 97/2004 Sb., k provedení zákona o ochranných známkách
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 o ochranné známce Evropské unie
- Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2018/625
- Prováděcí nařízení Komise (EU) 2018/626
- Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek (vyhláška č. 65/1975 Sb.,
- Protokol k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu ochranných známek (sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 248/1996 Sb., o přístupu České republiky k Protokolu k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu ochranných známek)
- Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek (vyhláška č. 118/1979 Sb., vyhláška č. 77/1985 Sb.).

Zvláštností je ochranná známka všeobecně známá. Té musí být poskytnuta ochrana bez ohledu na zápis do rejstříku. Nejvyšší úroveň ochrany je poskytnuta známce s dobrým jménem.

O zápis ochranné známky do rejstříku se žádá přihláškou ochranné známky. Ta se podává u Úřadu průmyslového vlastnictví (České republiky) nebo u Úřadu pro duševní vlastnictví Evropské unie (známka EU). Od podání bezvadné přihlášky počíná právo přednosti.

Pokud úřad ve formálním ani věcném průzkumu nezjistí důvody pro zamítnutí přihlášky, pak zveřejní ve Věstníku přihlášku. Oprávněné osoby (např. vlastníci starších známek) pak mohou po dobu námitkové lhůty podávat námitky. Pokud nejsou námitky podány nebo došlo-li k jejich zamítnutí, je známka následně zapsána do rejstříku. Ochranná doba známky je 10 let, běží od práva přednosti a lze ji opakovaně prodlužovat.

Ochranná známka je nehmotná věc, lze ji převádět, zastavit, svolit jinému k jejímu užití (zpravidla licenční smlouvou).

Vlastník ochranné známky má výlučné právo označovat výrobky a služby ochrannou známkou. Stát musí poskytnout ochranu. Pokud je však zboží oprávněně označené známkou již na trhu, musí vlastník známky strpět další obchod s ním.

Zvláštní druhy ochranných známek představují známky kolektivní či známky certifikační. Kolektivní známka slouží k označení zboží či služeb skupiny osob (sdružení osob bez právní osobnosti, společnost) od zboží či služeb ostatních. Členové skupiny musí mít pravidla užívání kolektivní známky upravena smluvně, smlouva se přikládá již k přihlášce známky.

Certifikační známka je zapsána pro vlastníka, který ji ale sám přímo neužívá. Uděluje třetím osobám svolení k jejímu užití na jejich výrobky nebo služby, pro které vlastník známky certifikoval materiál, způsob výroby, poskytování služeb, kvalitu, přesnost nebo jiné vlastnosti od výrobků či služeb, které takto certifikovány nejsou. V českém zákoně dosud certifikační známky jako samostatný druh upraveny nejsou. V nařízení o ochranné známce Evropské unie upraveny jsou a certifikační známku lze tedy od října 2016 přihlásit touto cestou.

6.2.2 Označení původu a zeměpisné označení

Označení původu je název oblasti, určitého místa nebo země používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území. Za označení původu pro zemědělské výrobky nebo potraviny jsou pokládána i tradiční zeměpisná nebo nezeměpisná označení pro zboží pocházející z vymezeného území, splňuje-li takové zboží ostatní podmínky podle právního předpisu.

Zeměpisným označením název území používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, a jestliže výroba nebo zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

Také právo označení původu a zeměpisných označení je založeno na principu teritoriality.

V České republice i na Slovensku jsou tato označení formálně zapisována podle zvláštních národních zákonů, v některých státech však formální ochrana není upravena a ochrana takovým označením je poskytována podle jiných právních předpisů - nejčastěji podle předpisu, který poskytuje ochranu před nekalou soutěží (např. Spolková republika Německo).

V České republice lze označení původu i zeměpisné označení zapsat i pro službu. Tato možnost je poměrně unikátní. Dosud však žádné takové označení není zapsáno.

Ochrana označení v rámci práva Evropské unie

V rámci Evropské unie jsou chráněna formálním zápisem označení pro čtyři velké skupiny výrobků. Pro zemědělské výrobky a potraviny jsou zapisována označení původu i zeměpisná označení. Pro vína jsou také zapisována označení původu i zeměpisná označení.

Evropské úpravy jsou obsaženy v nařízeních, která mají přímé účinky v členských státech. Pro označení původu vín a zeměpisných označení vín jsou stanoveny přísnější požadavky na výrobek - u označení původu musí být veškeré suroviny z vymezené oblasti (a pouze hrozny vinné révy), pro zeměpisná označení pak musí být hrozny vinné révy z 85% z vymezené oblasti.

Označení původu a zeměpisná označení jsou upravena zejména v těchto předpisech:

- zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012 o režimech jakosti zemědělských výrobků a potravin,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 110/2008 ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1576/89,

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 251/2014 dne 26. února 2014 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení aromatizovaných vinných nápojů a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. 1601/91,
- Lisabonská dohoda o ochraně označení původu a o jejich mezinárodním zápisu (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 67/1975 Sb., ve znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 80/1985 Sb.).
- Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (vyhláška ministerstva zahraničních věcí č. 191/1995 Sb.)

Pro lihoviny a pro aromatizované vinné nápoje upravuje evropsko-unijní právo pouze zeměpisná označení. Členské státy Evropské unie však mohou pro lihoviny chránit národním právem o označení původu, to samé platí i pro aromatizované vinné produkty.

Pro jiné výrobky evropská úprava neexistuje. Rovněž tak dosud neexistuje evropská úprava pro označení služeb.

Označení původu i zeměpisná označení se zapisují na základě formálních žádostí. Postupy se mírně různí - podle právní úpravy. Pokud jde o označení zemědělských výrobků a potravin, pak první fáze řízení probíhá v členském státě, druhá pak na unijní úrovni (vede ji Komise). Spolu se žádostí se podává specifikace výrobku. Uživatel označení se také musí podrobit pravidelným kontrolám svých výrobků.

Pro označení výrobků, u nichž se postupuje podle národního zákona, se podává přihláška u Úřadu průmyslového vlastnictví.

Označení původu i zeměpisné označení se zapisuje do některého z rejstříků označení původu a zeměpisných označení, jejich obsah je veřejně dostupný v úředně zpřístupněných databázích informací z těchto rejstříků. Databází je celkem pět - u evropsko-unijních označení jsou to samostatné rejstříky označení zemědělských výrobků a potravin, označení vín, označení lihovin a označení aromatizovaných vinných produktů. Za jejich vedení odpovídá Komise (EU).

Samostatný rejstřík národních označení původu a zeměpisných označení vede Úřad průmyslového vlastnictví.

Z hlediska práva jde ve všech těchto případech o veřejné seznamy, protože jsou do nich zapisovány věci. Terminologickou nejednotnost s terminologií Občanského zákoníku je nutno překlenout výkladem.

Evropsko-unijní ochrana označení českých zemědělských výrobků a potravin byla poskytnuta těmto označením:

Chráněná označení původu: Žatecký chmel, Pohořelický kapr, Nošovické kysané zelí, Český kmín, Chamomilla bohemica, Všestarská cibule.

Chráněná zeměpisná označení: Budějovické pivo, Českobudějovické pivo, Budějovický měšťanský var, Štramberské uši, Karlovarský suchar, Hořické trubičky, Lomnické suchary, Třeboňský kapr, Pardubický perník, Chodské pivo, České pivo, Znojenské pivo, Mariánskolázeňské oplatky, Brněnské pivo; Starobrněnské pivo, Březnický ležák, Černá Hora, Jihočeská Niva, Jihočeská Zlatá Niva, Olomoucké tvarůžky, Karlovarské trojhránky, Karlovarské oplatky, Chelčicko - Lhenické ovoce, Valašský frgál. Řízení je vedeno ve věci zeměpisného označení Český modrý mák.

Označení původu i zeměpisné označení se zapisuje na předem neurčitou dobu. Ochranná doba není omezena. V některých předpisech je však upravena také možnost výmazu označení, pokud po dobu 7 let nebude na trhu prodáváno žádné zboží, které by neslo označení původu či zeměpisné označení.

Zapsané označení původu či zeměpisné označení je veřejným statkem. Nemá vlastníka. Užívat je může ten, kdo splní podmínky podle právního předpisu. Uživatel nemůže sám poskytnout právo užít označení jinému.

Pokud jde o česká národní označení, může je používat kdokoli bez dalšího.

6.2.3 Obchodní jméno/obchodní firma

Obchodní firma je název, pod kterým je podnikatel zapsán v obchodním rejstříku. Má ji však jen ten podnikatel, který je v něm zapsán. Obchodní firmu jiný podnikatel nemá.

Je důležité nesměšovat právní význam obchodní firmy s významem ekonomickým - v ekonomii je firmou často nazýván podnikatel sám, případně pak jeho věc, pomocí které podniká. V učebnici práva se držíme právního pojetí a významu. Proto věc, pomocí které podnikatel podniká, nazýváme obchodní závod (viz. § 502 NOZ).

Obchodní firma každého podnikatele musí být unikátní - musí být nezaměnitelná s firmou jiného (již zapsaného podnikatele) a nesmí také klamat veřejnost (např. o povaze podnikání). Firma člověka obsahuje jeho jméno a příjmení, může obsahovat také jiné prvky.

Obchodní firma právnické osoby obsahuje označení její právní formy. Je také součástí zakladatelského dokumentu (společenské smlouvy, stanov nebo zakladatelské listiny).

České právo (zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob) umožňuje rovněž předzápis obchodní firmy - ta fakticky představuje blokaci na 1 měsíc. Je potřeba přiložit zakladatelský dokument založené obchodní korporace. Předzápis umožňuje "zajištění rezervace", během této doby mají zakladatelé splnit předpoklady zápisu korporace do obchodního rejstříku -

např. vnést do společnosti vklady, získat průkaz vzniku podnikatelského oprávnění, zajistit umístění sídla korporace (a důkaz o něm).

Obchodní firma je chráněna proti zaměnitelným firmám na principu časové priority. Obchodní firma je současně nehmotná věc, lze ji převést (např. prodat). Současný Občanský zákoník nevyžaduje, aby při převodu firmy došlo současně také k převodu obchodního závodu (dříve podniku, dříve do 31.12.2013 pravidlo vázaného převodu obchodní firmy, které bylo obsaženo ve zrušeném Obchodním zákoníku).

Podnikatel, který firmu nemá, vstupuje do právních vztahů svým jménem (názvem). Podnikající člověk může ke jménu a příjmení rovněž připojit dodatek pro odlišení od jiných podnikatelů.

Název nezapsaného podnikatele můžeme označit jako obchodní jméno. Ostatně v letech 1992-2000 české (resp. československé) právo znalo pouze obchodní jméno a nikoliv obchodní firmu.

6.3 Práva průmyslového vlastnictví tvůrčí povahy (průmyslový vzor (design), patent na vynález, užitný vzor, topografie polovodičových výrobků)

6.3.1 Průmyslový vzor

Průmyslovým vzorem je vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení. Výrobkem je pak průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět, včetně součástí určených k sestavení do jednoho složeného výrobku, obal, úprava, grafický symbol a typografický znak, s výjimkou počítačových programů.

Průmyslové vzory jsou upraveny především v těchto předpisech:

- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích
- nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o (průmyslových) vzorech Společenství (CDR)
- nařízení Komise (ES) č. 2245/2002 doplňující nařízení Rady (CDIR)

- nařízení Komise (ES) č. 2246/2002 o poplatcích přímo placených Úřadu pro harmonizaci na vnitřním trhu (Ochranné známky a vzory) (CDFR)
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES o právní ochraně (průmyslových) vzorů

Průmyslový vzor má původce. Tím jen ten, kdo průmyslový vzor vytvořil vlastní tvůrčí činností, spolupůvodcem průmyslového vzoru ten, kdo se podílel na tvůrčí činnosti, při níž byl průmyslový vzor vytvořen.

Podmínkou ochrany průmyslového vzoru je to, že je nový a má současně individuální povahu.

Průmyslový vzor se považuje za nový, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor. Průmyslové vzory se považují za shodné, jestliže se jejich znaky liší pouze nepodstatně.

Průmyslový vzor vykazuje individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolává u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u takového uživatele vyvolává průmyslový vzor, který byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti.

Lze rozlišovat národní průmyslové vzory (zapisované u Úřadu průmyslového vlastnictví) a (průmyslové) vzory Společenství, které jsou chráněny na celém území Evropské unie. Ty se zapisují do zvláštního rejstříku (majícího povahu veřejného seznamu) u Úřadu duševního vlastnictví Evropské unie (European Union Intellectual Property Office). Tento úřad uvádí příklady průmyslových vzorů takto: Obal výrobku, Výrobek v sadě výrobků, složené výrobky, součásti výrobků, loga, počítačové ikony, typografické fonty, kresby a umělecká díla, návrh webové stránky, mapy, oblečení a dekor.

Průmyslový vzor je chráněn na 5 let. Vlastník může požádat o prodloužení, a to nejvýše 4 krát o dalších 5 let. Celková doba ochrany tak dosáhne nejvýše 25 let.

Zápis průmyslového vzoru poskytuje jeho vlastníku výlučné právo užívat průmyslový vzor, bránit třetím osobám užívat jej bez jeho souhlasu, poskytnout souhlas s užíváním průmyslového vzoru jiným osobám nebo na ně právo na průmyslový vzor převést.

Užíváním průmyslového vzoru se rozumí zejména výroba, nabízení, uvedení na trh, dovoz, vývoz nebo užívání výrobku, ve kterém je tento průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, nebo skladování takového výrobku k uvedeným účelům.

Národní průmyslové vzory jsou zapsány v rejstříku u Úřadu průmyslového vlastnictví. Jsou chráněny na území České republiky. Průmyslové vzory Společenství jsou zapsány v rejstříku u Úřadu duševního vlastnictví Evropské unie, ochrana je jim poskytována na celém území Evropské unie.

6.3.2 Vynález a patent

Patent je formální výhradní právo užití vynález. Patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou současně průmyslově využitelné.

Patenty však nelze udělit na objevy, vědecké teorie a matematické metody; na estetické výtvoř; na plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, ani na programy počítačů; na podávání informací. Patenty se také neudělují na nové odrůdy rostlin, nová plemena zvířat ani na vynálezy, jejichž užití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům.

Vynález je nový, není-li součástí stavu techniky. Stavem techniky je vše, k čemu byl přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatel právo přednosti, umožněn přístup veřejnosti písemně, ústně, využíváním nebo jiným způsobem. Stavem techniky je i obsah patentových přihlášek.

Vynález je výsledkem vynálezecké činnosti, jestliže pro odborníka nevyplývá zřejmým způsobem ze stavu techniky.

Vynález se považuje za průmyslově využitelný, může-li jeho předmět být vyráběn nebo jinak využíván v průmyslu, zemědělství nebo jiných oblastech hospodářství.

Kdo vytvořil vlastní vynálezeckou činností vynález, je jeho původce. Právo na patent má původce nebo jeho právní nástupce. Pokud původce vytvořil vynález v rámci své pracovní činnosti, právo na patent má jeho zaměstnavatel. Zákon umožňuje spolupůvodcům společný patent.

Patent se uděluje rozhodnutím Úřadu průmyslového vlastnictví.

Vynálezy a patenty upravují zejména tyto právní předpisy:

- zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích.
- zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů.

Vlastník patentu má výlučné právo využívat vynález, poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám, nebo na ně patent převést.

Nevyužívá-li majitel patentu bezdůvodně vynález vůbec nebo jej využívá nedostatečně a nepřijal-li v přiměřené lhůtě řádnou nabídku na uzavření licenční smlouvy, může Úřad na základě odůvodněné žádosti udělit nevýlučné právo k využívání vynálezu - nucenou licenci; tuto nucenou licenci nelze udělit před uplynutím 4 let od podání přihlášky vynálezu nebo 3 let od udělení patentu, přičemž platí lhůta, která uplyne později.

Patent platí 20 let od podání přihlášky vynálezu. Za jeho udržování vlastník platí každoročně udržovací poplatky. Jejich nezaplacením patent zanikne.

Vlastník patentu má výlučná práva na využití vynálezu. To znamená, že bez souhlasu vlastníka patentu nikdo nesmí

- vyrábět, nabízet, uvádět na trh nebo používat výrobek, který je předmětem patentu, nebo k tomu účelu výrobek dovážet či skladovat anebo s ním jiným způsobem nakládat.
- využívat způsob, který je předmětem patentu, popřípadě nabízet tento způsob k využití.
- nabízet, uvádět na trh, používat nebo k tomuto účelu dovážet či skladovat výrobek přímo získaný způsobem, který je předmětem patentu; přitom shodné výrobky se považují za získané způsobem, který je předmětem patentu, je-li nanejvýš pravděpodobné, že výrobek byl vyroben způsobem, který je předmětem patentu, a majiteli patentu se přes přiměřené úsilí nepodařilo určit skutečně užitý výrobní způsob, dokud se neprokáže opak. Při dokazování opaku je nutno šetřit práv vyplývajících z ochrany obchodního tajemství.
- dodávat nebo k dodání nabízet jiné osobě, než je osoba oprávněná využívat patentovaný vynález, prostředky týkající se podstatného prvku tohoto vynálezu a sloužící v tomto ohledu k jeho uskutečnění, jestliže je vzhledem k okolnostem zřejmé, že tyto prostředky jsou způsobilé k uskutečnění patentovaného vynálezu a jsou k němu určeny.

Kromě národního patentu je možné i podání evropské patentové přihlášky u Evropského patentového úřadu. Je rovněž možná přeměna evropské patentové přihlášky na národní patentovou přihlášku. Pro jeden vynález ale platí zákaz dvojí ochrany. Za udržování patentu se platí udržovací poplatky. To platí pro národní patent i pro evropský patent.

Pro látky chráněné patentem, které jsou účinnými látkami léčiv a přípravků na ochranu rostlin, které před uvedením na trh podléhají registraci, Úřad průmyslového vlastnictví uděluje dodatková ochranná osvědčení. Toto osvědčení platí 5 let, nabývá účinnosti uplynutím doby platnosti základního patentů.

Ochrana dodatkovým osvědčením vztahuje na chemickou látku či směs látek, mikroorganismus nebo směs mikroorganismů, které jsou účinnou látkou registrovaného přípravku, a na každé užití předmětu patentu jako léčiva nebo přípravku na ochranu rostlin.

Zvláštní úpravu mají také biotechnologické vynálezy, jejichž úprava je obsažena ve zvláštním zákoně.

6.3.3 Užitný vzor

Užitným vzorem je formální právo, které chrání nová technická řešení, která přesahují rámec pouhé odborné dovednosti a jsou průmyslově využitelná.

Technické řešení je nové, pokud není součástí stavu techniky. Stavem techniky je vše, co bylo zveřejněno před dnem, k němuž přísluší právo přednosti přihlašovatele. Technické řešení je průmyslově využitelné, pokud může být opakovaně využíváno v hospodářské činnosti.

Užitnými vzory ale nelze chránit technická řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména se zásadami lidskosti a veřejné morálky; dále nelze chránit užitnými vzory odrůdy rostlin a plemena zvířat, jakož i biologické reproduktivní materiály,; konečně nelze užitnými vzory chránit způsoby výroby nebo pracovní činnosti. Technickým řešením nejsou (pro účely úpravy užitných vzorů) objevy, vědecké teorie a matematické metody, pouhé vnější úpravy výrobků, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, programy počítačů, pouhé vedení informace. Ochranu však lze pro některé z nich poskytnout pomocí jiných předmětů - např. počítačové programy jsou chráněny autorským právem, vnější úprava výrobku může být chráněna průmyslovým vzorem atd.

Užitné vzory jsou upraveny především v těchto právních předpisech:

- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech.

Původce užitného vzoru je ten, kdo jej vytvořil vlastní tvořivou prací. Původce nebo jeho právní nástupce má právo na ochranu užitným vzorem. O ochranu se žádá písemnou přihláškou, která se podává u Úřadu průmyslového vlastnictví. Pokud je přihlášce vyhověno, je užitný vzor zapsán do rejstříku.

Bez souhlasu majitele užitného vzoru nikdo nesmí technické řešení chráněné užitným vzorem při své hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit.

Majitel užitného vzoru je oprávněn poskytnout souhlas k využívání technického řešení chráněného užitným vzorem (licence) jiným osobám nebo na ně užitný vzor převést.

Doba ochrany užitného vzoru je 4 roky ode dne podání přihlášky. Dále ji lze prodloužit o 3 roky, a to nejvýše 2 krát. Celková doba ochrany užitného vzoru může být nejvýše 10 let.

6.4 Ostatní práva průmyslového vlastnictví tvůrčí povahy (obchodní tajemství, topografie polovodičových výrobků)

6.4.1 Obchodní tajemství a know-how

Označení původu tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.

Úprava obchodního tajemství je obsažena především v těchto zákonech:

- zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.
- zákon č. 221/2006 Sb., zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.
- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním.

Obchodní tajemství je chráněno bez ohledu na to, zda-li jej tvoří jediná skutečnost - např. receptura na výrobu likéru, nebo souhrn informací, které mohou být obsaženy v databázi, která je chráněna za podmínek stanovených v Autorském zákoně.

Obchodní tajemství je chráněno zejména v rámci práva nekalé soutěže, a to zvláštní skutkovou podstatou porušení obchodního tajemství (§ 2985 NOZ). Takovou nekalou soutěží je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o kterém se tento jednající kvalifikovaně dověděl.

Za situaci, v níž se jednající kvalifikovaně dověděl, je považováno svěření či sdělení tajemství na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán. Jiným případem, kdy se jednající kvalifikovaně dověděl o obchodním tajemstvím je pak vlastní či cizí jednání příčící se zákonu.

Dle evropsko-uninní úpravy náleží obchodnímu tajemství a nezveřejněnému know-how ochrana před neoprávněným získáním, neoprávněným využitím a neoprávněným zpřístupněním, a to v zásadě podobnými způsoby, jako u jiných předmětů průmyslového vlastnictví.

Zákon chrání také důvěrné informace, které poskytne jedna strana druhé v rámci jednání o uzavření smlouvy. Také takové informace nesmí nikdo neoprávněně využít pro sebe či pro jiného, ani je nesmí zpřístupnit.

Ochrana obchodního tajemství je poskytnuta také Trestním zákonem, a to v rámci trestného činu Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248). Podmínkou je větší rozsah, tj. škoda či prospěch dosahující částky aspoň 50.000 Kč. Trestně odpovědný je pouze člověk, právnická osoba nikoliv.

Know-how není legislativně vymezeno, ačkoliv jej evropsko-unijní právo (směrnice 2016/943) považuje za podmnožinu obchodního tajemství. Proto je způsobilé být předmětem ochrany, a to pomocí obchodního tajemství nebo nekalé soutěže. Většina autorů se již v minulosti shodovala na tom, že know-how má průniky s obchodním tajemství, nejde však o instituty totožné.

Dle Horáčka/Hajna/Čady vymezil know-how prvně americký soud ve státě Maryland v roce 1946 jako "faktickou znalost, kterou nelze přesně a podrobně popsat, která však, používána v akumulované formě, dává způsobilost tomu, kdo ji získal něco vyrobit, co by jinak vyrobit nemohl, a to s přesností a účinky nutnými pro úspěšný obchod." (cit. dle Horáček - Čada - Hajn: Právo průmyslového vlastnictví, s.259).

6.4.2 Topografie polovodičových výrobků, nové odrůdy rostlin, doménová jména

Topografií polovodičových výrobků se rozumí série jakkoli zafixovaných nebo zakódovaných vzájemně souvisejících zobrazení, znázorňujících trojrozměrné trvalé uspořádání vrstev, z nichž se polovodičový výrobek skládá, přičemž každé zobrazení znázorňuje vzor jedné vrstvy polovodičového výrobku v jednotlivých stupních výroby nebo jeho částí. Topografie může být chráněna, pokud je výsledkem tvůrčí činnosti původce a není v průmyslu polovodičových výrobků běžná.

Právo na ochranu přísluší původci nebo právnímu nástupci. Právo a ochranu topografie zanikne uplynutím 15 let ode dne jejího vytvoření, jestliže topografie nebyla obchodně využívána jinak než skrytě nebo nebyla přihlášena u Úřadu průmyslového vlastnictví. O ochranu se žádá přihláškou.

Zvláštní ochranná práva mohou být poskytnuta k odrůdám všech rodů a druhů rostlin (včetně hybridů), pokud odrůda splňuje současně podmínky novosti, odlišnosti, uniformity a stálosti.

Zvláštním předmětem průmyslových práv je také doménové jméno. Právními předpisy jsou však pouze doménová jména v doméně nejvyšší úrovně .eu. Doménové jméno v národní doméně nejvyšší úrovně .cz není upraveno v žádném právním předpisu.

Shora uvedené právní instituty jsou upraveny zejména těmito právními předpisy:

- zákon č. 529/1991 Sb. o ochraně topografií polovodičových výrobků.
- zákon č. 408/2000 Sb., zákon o ochraně práv k odrůdám.
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 733/2002 o zavádění domény nejvyšší úrovně .eu.
- nařízení Komise (ES) č. 874/2004, kterým se stanoví obecná pravidla pro zavádění a fungování domény nejvyšší úrovně .eu a zásady, kterými se řídí registrace.

6.5 Autorské dílo a jeho ochrana

Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam.

Autorské dílo je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Software, tedy počítačový program je považován za autorské dílo, je-li původní - tzn. je autorovým vlastním duševním výtvořem.

Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je autorským dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují.

Ochrana autorskoprávní není poskytována úředním dílům ani výtvořům tradiční lidové kultury.

Autorské právo je obsaženo především v těchto právních předpisech:

- zákon č. 121/2000 Sb., Autorský zákon.
- zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník.
- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (vyhl. č. 133/1980 Sb., ve znění vyhl. 19/1985 Sb.).

- Všeobecná úmluva o autorském právu revidovaná v Paříži (vyhl. 134/1980 Sb.).

Autorem je vždy člověk, který dílo vytvořil. Chráněno je jak dílo s uvedením autora, tak i dílo pseudonymní i dílo anonymní. Dílo může mít i více spoluautorů.

Autorské právo vzniká okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.

Autor má právo na uvedení svého autorství, rozhodovat o zveřejnění svého díla a také na nedotknutelnost svého díla. Osobnostních práv se autor nemůže vzdát a tato práva jsou nepřevoditelná.

Autor má také majetková práva, zejména právo dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě.

Právo užít autorské dílo zahrnuje zejména práva:

- právo na rozmnožování díla.
- právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny díla.
- právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla.
- právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla.
- právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla.
- právo na sdělování díla veřejnosti, kterým je zejména právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla, právo na vysílání díla rozhlasem či televizí, právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla a právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla.

Majetková práva k autorskému dílu obecně trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.

Zvláštním případem je dílo zaměstnanecké. Takovým dílem je dílo, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem. U zaměstnaneckého díla vykonává majetková práva k dílu zaměstnavatel svým jménem a na svůj účet.

Počítačové programy a databáze, jakož i kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za (nepravá) zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li autorem vytvořena na objednávku - zpravidla na základě smlouvy o dílo. Objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele a vykonává tedy majetková práva k dílu.

V rámci úpravy smlouvy o dílo v Občanském zákoníku jsou zvláště upravena díla s nehmotným výsledkem (§ 2631 - 2635). Pokud není ve smlouvě o dílo sjednáno jinak, má se za to, že jej zhotovitel poskytl objednateli k účelu vyplývajícimu ze smlouvy. Na druhou stranu je ovšem zhotovitel omezen v možnosti poskytnutí díla třetí osobě.

Zhotovitel může poskytnout i jiným osobám než objednateli, bylo-li tak ujednáno. Neobsahuje-li smlouva výslovný zákaz tohoto poskytnutí, je k němu zhotovitel oprávněn, není-li to vzhledem k povaze díla v rozporu se zájmy objednatele.

Autorský zákon také chrání výkony výkonných umělců. Těmi jsou nejčastěji výkony zpěváků, hudebních skupin, herců apod.

Σ

Duševní vlastnictví tvoří nehmotné statky, které jsou již více než 100 let upraveny právem a takto uznány za předměty zvláštních práv. Ochrana duševního vlastnictví všeobecně přispívá k celosvětovému rozvoji, a to ochranou práv tvůrčí povahy (autorská díla, vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory), tak i ochranou práv na označení (ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení, obchodní jméno/obchodní firma) nebo obchodního tajemství. Tato práva jsou zvláště důležitá v současném globalizovaném a v zásadě volném celosvětovém obchodu.

?

1. Co je ochranná známka, označení původu a zeměpisné označení, obchodní jméno a obchodní firma?
2. Co patří mezi práva průmyslového vlastnictví tvůrčí povahy?
3. Co patří mezi ostatní práva průmyslového vlastnictví tvůrčí povahy?
4. Která práva bývají řazena mezi práva na označení a která bývají řazena mezi práva tvůrčí povahy?
5. Zamyslete se, jak dlouhá je ochranná doba u jednotlivých průmyslových práv?
6. Jaký je rozdíl mezi označením původu a zeměpisným označením?
7. Jaké podmínky musí být splněny, aby byla poskytnuta ochrana průmyslovému vzoru?
8. Jaký spatřujete rozdíl mezi patentem na vynález a užitným vzorem?
9. Co je podstatou obchodního tajemství?
10. Jaké druhy autorských děl znáte?

Literatura k tématu:

- [1] HORÁČEK, R. – ČADA, K. – HAJN, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví. 3.vydání.* Praha : C.H.Beck, 2017.
- [2] KOUKAL, P. – CHARVÁT, R. – HEJDOVÁ, S. – ČERNÝ, M. *Zákon o ochranných známkách. Komentář.* Praha : Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-762-2.
- [3] KOUKAL, P. – ČERNÝ, M. - CHARVÁT, R. *Zákon o ochraně průmyslových vzorů. Komentář.* Praha : Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-929-8.

- [4] HORÁČEK, R. - BISKUPOVÁ, E. – DE KORVER, Z. *Práva na označení a jejich vymáhání. Komentář. 3.vydání.* Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN978-80-7400-569-5.
- [5] SRSTKA, J. a kolektiv autorů. *Autorské právo a práva související.* Praha : Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-240-0.

Kapitola 7

Závazky ze smluv příkazního typu

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat příkaz;
- vyjmenovat práva a povinnosti stran příkazní smlouvy;
- definovat zprostředkování;
- vyjmenovat práva a povinnosti stran smlouvy o zprostředkování;
- definovat komisi a odlišit ji od zasilatelství;
- definovat obchodní zastoupení.

Klíčová slova:

Příkaz, zprostředkování, komise, zasilatelství, obchodní zastoupení.

7.1 Obecně

Závazky ze smluv příkazního typu zahrnují několik typů smluv – příkaz, zprostředkování, komisi a obchodní zastoupení. Jde o smluvní typy, jejichž společnou složkou je příkaz a tomu odpovídající povinnost druhé strany tento příkaz realizovat. Na rozdíl od jiných smluv (např. smlouvy o dílo) je pro smlouvy příkazního typu charakteristické, že se jedná o povinnost k činnosti a nikoliv povinnost k výsledku.

7.2 Příkaz

Příkazní smlouvou se příkazník na straně jedné zavazuje obstarat záležitost příkazce na straně druhé.

Od jiných smluv se liší takto:

- a) od smlouvy o dílo
  - rozdíl spočívá v dosažení výsledku (dílo) nebo pouze činnosti (příkaz),
  - zhotovitel je povinen dosáhnout výsledku,
  - zhotovitel nese riziko, že bude dosaženo výsledku,
  - zhotovitel vykonává dílo na svoje náklady a na svoji odpovědnost.
- b) od pracovní smlouvy
  - pracovní smlouva je založena na výkonu závislé práce,
  - příkaz je založen na vztahu dvou rovných subjektů, tyto subjekty nejsou ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti,
  - příkazník sice podobně jako u pracovní smlouvy vykonává činnost dle pokynů příkazce, nikoliv ale na místě určeném příkazcem, v pracovní době a s pomůckami příkazce (jako je tomu u pracovní smlouvy).

7.2.1 Práva a povinnosti stran příkazní smlouvy

Ze smlouvy o příkazu vyplývají příkazníkovi následující povinnosti:

- plnit příkaz poctivě a pečlivě podle svých schopností,
- pokud obdrží od příkazce nesprávný pokyn, musí ho na tuto skutečnost upozornit a splnit jej jen tehdy, pokud na něm příkazce trvá,
- od příkazcových pokynů se může odchýlit, jen pokud to je v zájmu příkazce a pokud nemůže včas obdržet jeho souhlas,
- převést příkazci veškerý užitek z obstarané záležitosti,
- provést příkaz osobně (pokud jej svěří někomu jinému, plně za něj odpovídá a musí nahradit případnou škodu),
- dávat příkazci na jeho žádost zprávy o postupu plnění příkazu,
- po provedení příkazu předložit příkazci vyúčtování.

Ze smlouvy o příkazu vyplývají příkazci následující povinnosti:

- složit na žádost příkazníkovi zálohu k úhradě hotových výdajů
- nahradit mu náklady účelně vynaložené při provádění příkazu (a to i v případě, že nebylo dosaženo výsledku),
- nahradit příkazníkovi škodu, která mu případně vznikne v souvislosti s plněním příkazu
- poskytnout příkazníkovi odměnu, byla-li ujednána nebo je-li obvyklá (a to i v případě, že nebylo dosaženo výsledku),
- vystavit příkazníkovi včas plnou moc (pokud chce, aby za něj příkazník právně jednal).

7.2.2 Zánik příkazu

Příkaz může zaniknout odvoláním, výpovědí, anebo smrtí. Při zániku příkazu odvoláním, výpovědí, anebo smrtí musí příkazník zařídit vše, co nesnese dalšího odkladu, a to až do okamžiku, kdy příkazce (případně jeho právní nástupce) neprojeví jinou vůli.

Závazek z příkazu zaniká smrtí příkazce i smrtí příkazníka, nebo zánikem právnické osoby.

Příkazník může příkaz vypovědět ke konci měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena, přičemž pokud příkazník vypoví příkaz před obstaráním záležitosti, kterou byl zvláště pověřen, nebo s jejímž obstaráním začal, musí příkazci nahradit případnou škodu.

Příkazce může příkaz odvolat kdykoli podle libosti, musí ale nahradit příkazníkovi náklady, které do té doby měl, případně také škodu, a část odměny přiměřenou vynaložené námaze příkazníka.

7.3 Zprostředkování

Smlouvou o zprostředkování se zprostředkovatel (např. realitní kancelář) zavazuje, že zájemci (např. prodávajícímu) zprostředkuje uzavření určité smlouvy s třetí osobou (např. kupujícím), a zájemce se za to zavazuje zaplatit zprostředkovateli provizi. Zprostředkovatel tedy za zájemce neuzavírá samotnou smlouvu s třetí osobou, smlouvu uzavírá následně zájemce a třetí osoba.

Obě strany si musí sdělit rozhodné informace vše, co má význam pro rozhodování o uzavření případné zprostředkované smlouvy. Smlouva o zprostředkování je zásadně sjednávána jako nevýhradní, pokud si strany nedohodnou něco jiného.

Výše provize bývá závislá na hodnotě zprostředkovaného obchodu. Právo na provizi zásadně kryje i náhradu účelně vynaložených nákladů, pokud by měl zájemce hradit i tyto náklady, muselo by být ve smlouvě výslovně ujednáno.

Jednou z povinností zprostředkovatele je, že nesmí navrhnout zájemci uzavření smlouvy s osobou, o které má důvodné pochybnosti, jestli vůbec povinnosti ze zprostředkované smlouvy řádně a včas splní. Pokud tuto povinnost poruší, nastupuje u něj povinnost k náhradě případné škody, která vznikla zájemci.

Závazek ze smlouvy o zprostředkování zanikne, pokud není zprostředkovaná smlouva uzavřena v ujednané době, ale pokud není doba ujednána, může kterákoli strana závazek zrušit oznámením druhé straně.

7.4 Komise a zasilatelství

Komisionářskou smlouvou se osoba (komisionář) zavazuje obstarat pro druhou osobu (komitenta) na jeho účet vlastním jménem určitou záležitost (např. prodat věc); komitent se za to zavazuje zaplatit mu dohodnutou (a není-li dohodnuta přiměřenou) odměnu. Důležité je, že z právního jednání

učiněného komisionářem vůči třetím osobám nevznikají práva ani povinnosti komitentovi, nýbrž komisionáři samotnému. Přesto věc svěřená komisionáři k prodeji zůstává ve vlastnictví komitenta, dokud vlastnické právo nenabude třetí osoba (komisionář má povinnosti skladovatele).

Komisionář musí chránit komitentovy zájmy (pokud je zná), a oznámit mu každou okolnost, která může mít vliv na změnu komitentova příkazu. Od pokynů komitenta se může komisionář odchýlit, je-li to v zájmu komitenta a nemůže-li si vyžádat jeho včasný souhlas; jinak komitent nemusí uznat jednání za provedené na svůj účet, odmítne-li účinky jednání pro sebe bez zbytečného odkladu poté, co se o obsahu jednání dozvěděl.

Zasílatelství je speciální ve vztahu ke komisionářské smlouvě. Zasílatelskou smlouvou se jedna strana (zasílatel) zavazuje druhé straně smlouvy (příkazci) obstarat mu vlastním jménem a na jeho účet přepravu zásilky z určitého místa do jiného určitého místa, případně i obstarat nebo provést úkony s přepravou související. Příkazce se zavazuje za to zaplatit zasílateli odměnu. Přepravu zasílatel vykoná s vynaložením potřebné péče tak, aby co nejlépe vyhovovaly zájmům příkazce.

Neposkytne-li příkazce zasílateli správné údaje o obsahu zásilky a o všech skutečnostech potřebných k uzavření smlouvy o přepravě (např. specifické vlastnosti přepravované zásilky), nahradí škodu, která zasílateli vznikne porušením této povinnosti.

7.5 Obchodní zastoupení

Smlouvou o obchodním zastoupení (musí být uzavřena písemně) se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě vyvíjet pro zastoupeného činnost směřující k uzavírání určitého druhu obchodů zastoupeným nebo k ujednání obchodů jménem zastoupeného a na jeho účet a zastoupený se zavazuje platit obchodnímu zástupci provizi. Obchodní zástupce většinou nemá právo uzavírat jménem zastoupeného obchody nebo za něj právně jednat; pokud ano, použijí ustanovení o příkazu.

Rozlišujeme výhradní a nevýhradní obchodní zastoupení. Při výhradním zastoupení, které musí být ve smlouvě výslovně ujednáno (jinak jde o nevýhradní zastoupení), nemá zastoupený právo na určitém území nebo s určitým okruhem osob využívat jiného obchodního zástupce. Na druhé straně pak obchodní zástupce nemá ve stejném rozsahu právo vykonávat obchodní zastoupení pro jiné osoby, nebo uzavírat obchody na vlastní účet. Zastoupený má ale právo uzavírat obchody, na které se vztahuje výhradní obchodní zastoupení, i bez součinnosti obchodního zástupce, musí však obchodnímu zástupci vyplatit provizi, jako by tyto obchody byly uzavřeny s pomocí obchodního zástupce.

U nevýhradního zastoupení může zastoupený pověřit i jinou osobu stejným obchodním zastoupením, a obchodní zástupce může vykonávat činnost, ke které se zavázal vůči zastoupenému, i pro jiné osoby, popřípadě uzavírat obchody na vlastní účet sám.

7.5.1 Práva a povinnosti obchodního zástupce a zastoupeného

Ze smlouvy o obchodním zastoupení vyplývají obchodnímu zástupci následující práva a povinnosti:

- vykonávat svou činnost s odbornou péčí
- dbát zájmů zastoupeného a postupovat ve shodě s pověřením a rozumnými pokyny zastoupeného
- sdělit zastoupenému všechny nezbytné údaje, které se dozvěděl, vč. údajů o vývoji trhu a všech dalších okolnostech důležitých pro rozhodování související s uzavíráním obchodů,
- uzavírat obchody jménem zastoupeného jen bylo-li to ujednáno a za podmínek, za kterých to bylo ujednáno
- nesdělovat třetí osobě údaje, které od zastoupeného nebo při plnění svých povinností získal, ani tyto údaje využít pro sebe nebo jiné osoby (povinnost mlčenlivosti),
- v případě, že se k tomu za úplatu zaváže, ručí, že třetí osoba splní povinnosti z obchodu, který zastoupenému navrhl k uzavření nebo který uzavřel,
- uchovat doklady, které mohou být významné pro ochranu oprávněných zájmů zastoupeného,
- sdělit bez zbytečného odkladu zastoupenému, pokud nemůže vykonávat svou činnost.

Ze smlouvy o obchodním zastoupení vyplývají zastoupenému následující práva a povinnosti:

- obstarat a sdělit obchodnímu sdělí údaje nezbytné k plnění jeho povinností,
- poskytnout obchodnímu zástupci nezbytnou dokumentaci vztahující se k obchodům
- předat obchodnímu zástupci všechny potřebné podklady a věci; obchodní zástupce má povinnost je po ukončení obchodního zastoupení zastoupenému vrátit, ledaže byly spotřebovány,
- sdělit obchodnímu zástupci, zda obchod obstaraný obchodním zástupcem přijal, nebo odmítl, či zda jej vůbec splnil,
- v případě, že předpokládá významné snížení rozsahu činnosti obchodního zástupce, musí mu to v rozumné době oznámit.

7.5.2 Provize a náklady spojené s obchodním zastoupením

Obchodní zástupce má nárok na provizi, pokud byl následný obchod uzavřen v důsledku jeho činnosti. Při výhradním obchodním zastoupení má obchodní zástupce nárok na provizi i za obchod uskutečněný se třetí osobou mimo území nebo okruh osob, na které se výhradní obchodní zastoupení vztahuje.

Výši provize si mohou strany sjednat, a pokud si ji nesjednají, má obchodní zástupce nárok na provizi ve výši odpovídající zvyklostem v místě jeho činnosti vzhledem k druhu zboží nebo služeb. Obchodní zástupce může po zastoupeném požadovat, aby mu zpřístupnil veškeré údaje z účetních či jiných záznamů, které jsou potřebné k ověření výše provize.

Provize obchodního zástupce většinou zahrnuje i náklady spojené s obchodním zastoupením, mohou se však dohodnout, že zastoupený uhradí tyto náklady obchodnímu zástupci i vedle provize.

7.5.3 Trvání a zánik obchodního zastoupení

Strany se mohou dohodnout, zda si sjednají obchodní zastoupení na dobu určitou nebo neurčitou, přitom plat, že pokud není výslovně sjednáno (nebo neplyne-li to z účelu smlouvy) jinak, jde o obchodní zastoupení na dobu neurčitou. Pokud bylo obchodní zastoupení sjednáno na dobu určitou a strany i po uplynutí ujednané doby jednájí dál, jako by bylo zastoupení stále účinné, stane se z něj obchodní zastoupení na dobu neurčitou.

Zákon upravuje i zvláštní délky výpovědní doby pro případ, že je obchodní zastoupení sjednáno na dobu neurčitou: pro první rok trvání obchodního zastoupení je výpovědní doba jeden měsíc, pro druhý rok dva měsíce a pro třetí rok a další roky tři měsíce. Výpovědní doba končí posledním dnem kalendářního měsíce.

V případech výhradního obchodního zastoupení má každá strana právo obchodní zastoupení vypovědět, pokud nedosáhne objem obchodů v posledních dvanácti měsících objemu určeného ve smlouvě (resp. objemu přiměřeného odbytovým možnostem).

V některých případech výhradního obchodního zastoupení (používá-li zastoupený jiného obchodního zástupce; vykonává-li obchodní zástupce stejnou činnost, ke které je zavázán vůči zastoupenému, i pro jiné osoby) mohou strany vypovědět obchodní zastoupení bez výpovědní doby.

V některých případech (např. pokud obchodní zástupce získal zastoupenému nové zákazníky nebo významně rozvinul obchod s dosavadními zákazníky a zastoupený má následně z těchto obchodů další podstatné výhody) má obchodní zástupce právo na zvláštní odměnu.

7.5.4 Konkurenční doložka

Strany si ujednat tzv. konkurenční doložku. Ta stanoví, že obchodní zástupce po zániku obchodního zastoupení nesmí na určitém území nebo vůči určitému okruhu osob vykonávat na vlastní nebo cizí účet činnost, která by měla soutěžní povahu ve vztahu k podnikání zastoupeného; nejdéle však po dobu dvou let.

Konkurenční doložka je tedy stanovena k ochraně oprávněných zájmů zastoupeného při jeho účasti v hospodářské soutěži a zastoupený se jí chrání před činností obchodního zástupce, která by měla soutěžní povahu. Omezení práva obchodního zástupce podnikat musí však mít zřetelně vymezené hranice stanovené v konkurenční doložce a takto dohodnutý zákaz konkurence nesmí omezovat zástupce více, než kolik vyžaduje potřebná míra ochrany zastoupeného.

Závazky ze smluv příkazního typu zahrnují několik typů smluv – příkaz, zprostředkování, komisi a obchodní zastoupení. Příkazní smlouvou se příkazník na straně jedné zavazuje obstarat záležitost příkazce na straně druhé. Příkaz může zaniknout odvoláním, výpovědí, anebo smrtí. Při zániku příkazu odvoláním, výpovědí, anebo smrtí musí příkazník zařídit vše, co nesnese dalšího odkladu, a to až do okamžiku, kdy příkazce (případně jeho právní nástupce) neprojeví jinou vůli.

Smlouvou o zprostředkování se zprostředkovatel (např. realitní kancelář) zavazuje, že zájemci (např. prodávajícímu) zprostředkuje uzavření určité smlouvy s třetí osobou (např. kupujícím), a zájemce se za to zavazuje zaplatit zprostředkovateli provizi. Zprostředkovatel tedy za zájemce neuzavírá samotnou smlouvu s třetí osobou, smlouvu uzavírá následně zájemce a třetí osoba.

Komisionářskou smlouvou se osoba (komisionář) zavazuje obstarat pro druhou osobu (komitenta) na jeho účet vlastním jménem určitou záležitost (např. prodat věc); komitent se za to zavazuje zaplatit mu dohodnutou (a není-li dohodnuta přiměřenou) odměnu. Zasílatelskou smlouvou se jedna strana (zasílatel) zavazuje druhé straně smlouvy (příkazci) obstarat mu vlastním jménem a na jeho účet přepravu zásilky z určitého místa do jiného určitého místa, případně i obstarat nebo provést úkony s přepravou související.

Smlouvou o obchodním zastoupení (musí být uzavřena písemně) se obchodní zástupce jako nezávislý podnikatel zavazuje dlouhodobě vyvíjet pro zastoupeného činnost směřující k uzavírání určitého druhu obchodů zastoupeným nebo k ujednání obchodů jménem zastoupeného a na jeho účet a zastoupený se zavazuje platit obchodnímu zástupci provizi.

1. Definujte příkaz a odlište ho od jiných smluv.
2. Jaká jsou práva a povinnosti stran příkazní smlouvy?
3. Co zahrnuje zprostředkování?
4. Co to je komise?
5. Jaká práva a povinnosti vyplývají stranám ze smlouvy o obchodním zastoupení?
6. Co to je konkurenční doložka a jaké jsou její podmínky?

Literatura k tématu:

- [1] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [2] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [3] SPIRIT, M. *Základy práva pro neprávnický po rekonstrukci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [5] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

Kapitola 8

Smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat účet a jednorázový vklad;
- vyjmenovat podmínky akreditivu;
- vyjmenovat a definovat podmínky inkasa.

Klíčová slova:

Účet, jednorázový vklad, akreditiv, inkaso.

8.1 Obecně

Občanský zákoník obsahuje obecná ustanovení, která se použijí pro všechny účty, ustanovení pro platební účty (odkazuje na speciální zákon zák. č. 284/2009 Sb., o platebním styku), a zvláštní ustanovení pro jiné než platební účty. Jako speciální případ účtu upravuje i vkladní knížku.

8.2 Účet a jednorázový vklad

Smlouvou o účtu se osoba, která vede účet (nejčastěji banka), zavazuje zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele (majitelů může být i více, všichni pak nakládají s účtem společně). Musí mu umožnit vložení hotovosti na účet, výběr hotovosti z účtu nebo provádět převody peněžních prostředků.

Strany se v rámci smlouvy o účtu mohou dohodnout, že banka umožní majiteli účtu výběr hotovosti nebo provede převod peněžních prostředků i v případech, kdy nebude na účtu dostatek peněžních prostředků. V takových případech se použijí ustanovení o smlouvě o úvěru.

Byl-li sjednán úrok, má na něj majitel účtu nárok na ode dne připsání peněžních prostředků na účet do dne předcházejícího dni jejich odepsání z účtu. Ten, kdo vede účet, musí přijaté nebo převedené peněžní prostředky připsat na účet nejpozději následující pracovní den poté, co s nimi mohl nakládat. Po skončení kalendářního měsíce pak má majitel účtu nárok na oznámení o vložení, výběru hotovosti nebo převodu peněžních prostředků, k němuž došlo v uplynulém kalendářním měsíci, a dále o zůstatku peněžních prostředků na účtu.

Závazek nezaniká ani v případě smrti majitele účtu. Pokud ale zemře, zastaví osoba, která účet vede, poté co jí byla smrt majitele účtu doložena, výplaty hotovosti a převody peněžních prostředků z účtu, o kterých majitel účtu předem určil, že se mají po jeho smrti zastavit.

Majitel účtu může závazek ze smlouvy o účtu vypovědět kdykoli i bez výpovědní doby. Naopak osoba, která vede účet, může závazek ze smlouvy o účtu vypovědět s účinností ke konci měsíce následujícího po měsíci, v němž dojde její výpověď majiteli účtu (ledaže majitel účtu poruší podstatným způsobem sjednanou povinnost; pak může osoba, která vede účet, závazek vypovědět i bez výpovědní doby).

Jak bylo uvedeno výše, platební účet neupravuje občanský zákoník, ale zák. č. 284/2009 Sb., o platebním styku, který upravuje činnost osob oprávněných poskytovat platební služby a vydávat elek-

tronické peníze, účast v platebních systémech a vznik a provozování platebních systémů s neodvolatelností zúčtování, práva a povinnosti poskytovatelů platebních služeb a uživatelů platebních služeb a práva a povinnosti vydavatelů elektronických peněz a držitelů elektronických peněz.

8.2.1 Vkladní knížka

Vkladní knížkou se potvrzuje vložení určité hotovosti na účet a výběr hotovosti z účtu, ale účet, ke kterému je vkladní knížka vystavena, přitom neslouží k provádění převodů peněžních prostředků. Vkladní knížka může být vystavena pouze na jméno majitele vkladní knížky, vkladní knížky na doručitele se již nevystavují. Do vkladní knížky se zapisuje výše peněžních prostředků na účtu a její změny.

S peněžními prostředky na účtu může nakládat majitel vkladní knížky po předložení vkladní knížky. Pokud vkladní knížku její majitel ztratí nebo zničí, může požádat vystavovatele vkladní knížky, aby mu vystavil novou; původní vkladní knížka pak pozbývá dnem jejího vystavení platnosti.

Pokud majitel vkladní knížky nenakládá s peněžními prostředky na účtu po dobu dvaceti let nebo pokud po tuto dobu nepředloží vkladní knížku k doplnění nebo změně záznamů, ruší se závazek banky uplynutím této doby (majitel pak má právo na výplatu zůstatku peněžních prostředků na účtu včetně úroků ke dni zrušení závazku).

8.2.2 Jednorázový vklad

Smlouvou o jednorázovém vkladu se určitá osoba (vkladatel) zavazuje poskytnout příjemci vkladu pevný jednorázový vklad v určité výši a příjemce vkladu se zavazuje tento vklad přijmout. Po zániku závazku má příjemce vkladu povinnost vklad vrátit a zaplatit vkladateli úrok. Vkladním listem příjemce vkladu slouží jako potvrzení pevného jednorázového vkladu na dobu určitou ve výši vkladním listem uvedené.

8.3 Akreditiv

Akreditiv plní v současné době především funkci nástroje úvěrování. Jde o zvláštní platební nástroj, na jehož základě příkazce zavazuje osobu (většinou banku), aby vyplatila osobě (oprávněnému), v jejíž prospěch má je akreditiv otevřen, po splnění daných podmínek určitý peněžitý obnos. Příkazce za to zaplatí výstavci akreditivu odměnu.

Akreditiv musí obsahovat minimálně povinnost výstavce akreditivu zaplatit určitou částku, a dále že přijme směnku nebo se zavazuje k jinému plnění, a akreditivní podmínky a určení, do kdy je má oprávněný splnit, aby mohl požadovat plnění od výstavce akreditivu.

Zákon rozlišuje mezi potvrzeným akreditivem a dokumentárním akreditivem (mohou existovat ale i další typy akreditivů).

U potvrzeného akreditivu je akreditiv na žádost výstavce akreditivu potvrzen ještě dalším (potvrzujícím) výstavcem (většinou další bankou). Pak vzniká oprávněnému právo na plnění i vůči potvrzujícímu výstavci od doby, kdy potvrzující výstavce oprávněnému potvrzení akreditivu oznámil.

U dokumentárního akreditivu výstavce akreditivu plní oprávněnému, jen pokud mu jsou včas předloženy dokumenty určené akreditivem v souladu s akreditivními podmínkami (např. zaplacená faktura, nákladní list apod.). Výstavce akreditivu musí vždy s odbornou péčí přezkoumat obsah předložených dokumentů, a zda odpovídají podmínkám určeným akreditivem.

8.4 Inkaso

Inkaso je jedním z bankovních obchodů, při kterém se obstaravatel inkasa zavazuje obstarat pro příkazce přijetí určitého peněžitého plnění, popřípadě jiného inkasního úkonu (např. přijetí cenných papírů) a příkazce za to zaplatí obstaravateli inkasa odměnu. Obstaravatel inkasa vyzve třetí osobu k provedení inkasního úkonu, a pokud ta to odmítne, informuje o tom obstaravatel inkasa příkazce. Naopak vše, co obstaravatel inkasa při inkasu přijme, musí bez zbytečného odkladu vydat příkazci.

Zvláštním druhem inkasa je tzv. dokumentární inkaso, kdy obstaravatel inkasa vydá třetí osobě dokumenty, jen pokud tato osoba zaplatí oproti vydání dokumentů určitou peněžní částku (nebo provede jiný inkasní úkon).

Smlouvou o účtu se osoba, která vede účet, zavazuje zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele. Musí mu umožnit vložení hotovosti na účet, výběr hotovosti z účtu nebo provádět převody peněžních prostředků. Vkladní knížkou se potvrzuje vložení určité hotovosti na účet a výběr hotovosti z účtu, ale účet, ke kterému je vkladní knížka vystavena, přitom neslouží k provádění převodů peněžních prostředků. Vkladní knížka může být vystavena pouze na jméno majitele vkladní knížky. Smlouvou o jednorázovém vkladu se určitá osoba zavazuje poskytnout příjemci vkladu pevný jednorázový vklad v určité výši a příjemce vkladu se zavazuje tento vklad přijmout. Po zániku závazku má příjemce vkladu povinnost vklad vrátit a zaplatit vkladateli úrok.

Akreditiv je zvláštní platební nástroj, na jehož základě příkazce zavazuje osobu (většinou banku), aby vyplatila osobě (oprávněnému), v jejíž prospěch má je akreditiv otevřen, po splnění daných podmínek určitý peněžitý obnos.

Inkaso je jedním z bankovních obchodů, při kterém se obstaravatel inkasa zavazuje obstarat pro příkazce přijetí určitého peněžitého plnění, popřípadě jiného inkasního úkonu (např. přijetí cenných papírů) a příkazce za to zaplatí obstaravateli inkasa odměnu.

1. Jaká práva a povinnosti mají strany ze smlouvy o účtu a jednorázovém vkladu?
2. Co to je akreditiv a k čemu slouží?
3. Popište, jak funguje inkaso.

Literatura k tématu:

- [1] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [2] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [3] SPIRIT, M. *Základy práva pro neprávnický po rekodifikaci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [4] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.

Kapitola 9

Společnost

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat společnost;
- odlišit společnost od tiché společnosti;
- odlišit společnost od právnických osob korporáčního typu.

Klíčová slova:

Společnost, tichá společnost. Tichý společník. Vklad.

9.1 Společnost

Pokud se smluvně několik osob zaváže sdružit jako společníci za společným účelem činnosti nebo věci, vzniká společnost. Tato společnost dle ustanovení § 2716 Občanského zákoníku není právnickou osobou, protože s touto smlouvou zákon takový účinek nespojuje. V dřívější úpravě se obdobný závazkový vztah nazýval smlouvou o sdružení.

Ve smlouvě o společnosti mohou účastníci ujednat i sdružení majetku. V takovém případě se k platnosti smlouvy soupis vkladů společníků jimi podepsaný. Má se za to, že sdruženo bylo jen to, co uvádí soupis.

Smlouvou se může jeden i více účastníků zavázat vložit do společnosti svou věc jako vklad. V takovém případě se přiměřeně použítí ustanovení Občanského zákoníku o koupi. Je však také možné vložit jen užívací nebo požívací právo. Pak se užití pro první případ přiměřeně ustanovení zákona o nájmu, ve druhém o pachtu.

Zaváže-li se společník k činnosti ve prospěch společnosti, použijí se přiměřeně ustanovení zákona o díle (je-li sjednán předem výsledek), nebo o příkazu.

Pokud je jen ujednáno, co má být do společnosti celkem vloženo, je každý ze společníků povinen přispět rovným dílem.

Pokud společník vloží do společnosti veškeré své jmění, má se za to, že se jedná o jmění přítomné k účinnosti smlouvy. Ujednání, že vklad společníka zahrnuje i jeho budoucí majetek, se nevztahuje na majetek nabytý děděním, ledaže to bylo výslovně ujednáno.

Pokud je sjednán vklad peněz, zužitelných věcí nebo věcí druhově určených, stávají se uzavřením smlouvy o společnosti spoluvlastnictvím společníků, kteří vklady přispěli. Jiné věci se stávají jejich spoluvlastnictvím jen tehdy, byly-li oceněny penězi. Spoluvlastnické podíly společníků se určí poměrem hodnot majetku, který každý společník do společnosti vložil. K jinému předmětu vkladu (např. individualizovaná movitá věc) nabývají společníci právo bezplatného požívání.

Ve vztahu ke vzájemným právům a povinnostem společníků navzájem platí obdobně ustanovení o spoluvlastnictví.

Ve smlouvě o společnosti může být stanoven účel. K dosažení společného účelu se mají všichni společníci zpravidla přičinit stejnou měrou. Zařídil-li společník společnou záležitost v dobré víře, má právo na náhradu jako příkazník.

Závazek účasti ve společnosti je obdobný závazku osobní povahy. Společník vykonává činnost pro společnost osobně a není oprávněn členství ve společnosti zřídít jiné osobě, ani jí své členství postoupit.

Navíc zákon zakazuje společníku provádění činů pro společnost škodlivých. Vykonávají-li tedy např. své živnosti společníci ve společnosti, v zásadě jim zákon po dobu účastenství v této společnosti zakazuje vykonávat činnost mimo společnost, ledaže by s tím ostatní společníci souhlasili. Tento zákaz zahrnuje i jiná konkurenční jednání.

Pokud je tento zákaz porušen, mohou se ostatní společníci domáhat, aby se tento společník takového jednání zdržel. Ostatní společníci se mohou také domáhat, aby bylo jednání společníka prohlášeno za učiněné na společný účet. Jednal-li společník na cizí účet, mohou se ostatní společníci domáhat, aby jim bylo ve prospěch společného účtu postoupeno právo na odměnu nebo aby jim byla vydána odměna již poskytnutá. Tato práva zanikají, pokud nebyla uplatněna do tří měsíců ode dne, kdy se podnikatel o jednání dozvěděl, nejpozději však rok ode dne, kdy k jednání došlo. Místo prohlášení za jednání na účet společnosti nebo práva na postoupení práv se ostatní společníci mohou domáhat náhrady škody.

Neurčuje-li smlouva poměr, jakým se společníci podílejí na majetku nabytém za trvání společnosti, na zisku a na ztrátě společnosti, jsou jejich podíly stejné. Určí-li smlouva poměr, jakým se společník podílí buď jen na majetku, anebo jen na zisku nebo na ztrátě, platí stejný poměr i pro ostatní případy. Nelze však ujednat, že by se některý ze společníků podílel jen na ztrátě. Pokud je ujednáno, že se některý ze společníků podílí jen na zisku a nikoliv na ztrátě, takové ujednání má právní účinky jen mezi společníky, vůči třetím osobám však nikoliv.

Rozhodnutí o záležitostech společnosti (např. použití peněžních prostředků k zakoupení věci do spoluvlastnictví) se přijímají většinou hlasů; každý společník má jeden hlas. Ujednání nebo rozhodnutí společníků bránící některému společníkovi účastnit se rozhodování nemá právní účinky. Změna smlouvy o společnosti vyžaduje souhlas všech účastníků.

Ohledně správy společnosti platí, že si společníci si mohou rozdělit působnost při spravování společných záležitostí způsobem, jaký uznají za vhodný. Neučiní-li to, je každý společník vzhledem k těmto záležitostem příkazníkem ostatních společníků. Žádný společník nesmí o své vůli podstatně měnit stav nebo účel společného majetku bez zřetele k výhodnosti takové změny.

Společníci mohou ale pověřit správou jednoho či více společníků, mohou však také pověřit i třetí osobu.

Správce vede řádně účty a přehled o majetkových poměrech společnosti; společníkům podává pravidelně vyúčtování majetku společnosti včetně příjmů a výdajů, jakož i zisku, anebo ztráty, nejméně jednou za kalendářní rok, nejpozději do dvou měsíců po jeho ukončení.

I když není společník správcem, má kontrolní oprávnění - může se přesvědčit o hospodářském stavu společnosti, přezkoumat účetní záznamy a jiné doklady, jakož i být informován o společných záležitostech. Při uplatňování tohoto práva nesmí ani rušit provoz společnosti víc, než je nutné, ani bránit

ostatním společníkům při uplatňování téhož práva. Ujednají-li si společníci něco jiného, nepřihlíží se k tomu.

Z dluhů vzešlých ze společné činnosti jsou společníci zavázáni vůči třetím osobám společně a nerozdílně.

Předstírá-li však někdo, že je společníkem, ačkoliv jím není, jsou skuteční společníci z jeho jednání vůči třetí osobě zavázáni společně a nerozdílně s ním, jestliže

- a) některý ze společníků dal k omylu třetí osoby podnět, nebo
- b) společníci mohli při vynaložení potřebné péče takový omyl předvídat, ale žádný z nich neučinil opatření, aby se uvedení třetí osoby v omyl zabránilo.

Pokud třetí osoba nebyla v dobré víře, shora uvedené pravidlo se nepoužije. Jeho účelem je totiž právě ochrana dobré víry třetích osob.

Společník může ze společnosti vystoupit, a to i bylo-li trvání společnosti ujednáno na dobu určitou; ne však v nevhodné době nebo k újmě ostatních společníků. Z vážných důvodů však může vystoupit kdykoli, a to i když byla dohodnuta výpovědní doba.

Poruší-li společník povinnost ze smlouvy podstatným způsobem, může být ze společnosti vyloučen. Vyloučen může být rovněž,

- a) bylo-li o jeho majetku zahájeno insolvenční řízení na jeho návrh,
- b) přistoupil-li společník k návrhu na zahájení insolvenčního řízení, ve kterém se řeší jeho úpadek nebo hrozící úpadek, nebo
- c) bylo-li v insolvenčním řízení rozhodnuto o úpadku společníka.

Omezení společníka ve svéprávnosti je důvodem pro vyloučení společníka jen tehdy, je-li tento jeho stav na újmu společnosti.

O vyloučení rozhodují ostatní společníci.

Společník, jehož členství zaniklo, má právo na vypořádání, jehož podíl má být vyplacen v penězích. Společník při zániku členství vyúčtuje a vyrovná ostatním společníkům vše, k čemu byl vůči společnosti zavázán.

Zemře-li společník, aniž je ujednáno, že společenská smlouva platí i pro jeho dědice, zaniká společnost, měla-li dva společníky. Má-li společnost více společníků, má se za to, že ostatní společníci chtějí setrvat ve společnosti i nadále. Dědic společníka se nestává společníkem, má však práva na vypořádání a povinnost se vypořádat s ostatními společníky.

Ve smlouvě o společnosti lze ujednat, že smlouva platí i pro dědice. V takovém případě vstoupí dědic do společnosti namísto zůstavitele. Takovým ujednáním nelze ovšem vázat dědice dědiců.

Není-li dědic s to vykonávat pro společnost činnost, k níž se zůstavitel zavázal, může mu být snížena přiměřená část podílu.

Společnost zaniká, dohodnou-li se o tom společníci, splní-li se podmínky ujednané ve společenské smlouvě, uplyne-li doba, na kterou byla společnost ujednána, dosáhne-li se účelu, k němuž byla společnost zřízena, anebo stane-li se tento účel nemožným.

Zanikne-li společnost, podá správce vyúčtování nejpozději do dvou měsíců od jejího zániku. Společníkům se vydá, co je jejich vlastnictvím, a společný majetek se rozdělí podle ustanovení o vypořádání spoluvlastnictví.

9.2 Tichá společnost

Tichá společnost není právnickou osobou. Je to smluvní typ, který je nutno odlišit od (prosté) společnosti.

Smlouvou o tiché společnosti se tichý společník zavazuje k vkladu, kterým se bude podílet po celou dobu trvání tiché společnosti na výsledcích podnikání podnikatele, a podnikatel se zavazuje platit tichému společníkovi podíl na zisku.

Zákon výslovně dovoluje, aby tichá společnost byla smluvně ujednána i jen k účasti tichého společníka jen na provozu některého ze závodů podnikatele. Tím je zajištěna autonomie vůle obou stran a ve vztahu k tichému společníku může být sníženo riziko.

Ve smlouvě musí být sjednán vklad tichého společníka. Tím mohou být peníze nebo věc.

Tichý společník předá podnikateli předmět vkladu bez zbytečného odkladu po vzniku tiché společnosti, nebo mu s ním umožní nakládat.

Vkládá-li se nemovitá věc, nabývá k ní podnikatel na dobu trvání tiché společnosti užívací a požívací právo. Je-li předmětem vkladu něco jiného, má se za to, že podnikatel nabyl k předmětu vznikem tiché společnosti vlastnické právo. Účastníci se ovšem mohou dohodnout i jinak.

Tichý společník se podílí na zisku nebo na ztrátě podnikatele v ujednané výši, jinak ve výši určené vzhledem k výši jeho vkladu a zavedené praxi stran, popřípadě vzhledem k zvyklostem. K ujednání, podle něhož se tichý společník nepodílí na zisku nebo na ztrátě, se nepřihlíží. Tichý společník tedy vždy musí nést aspoň část podnikatelského rizika.

Výše podílu tichého společníka na zisku se určí z čistého zisku. Vytváří-li podnikatel podle zákona fond, se kterým nesmí libovolně nakládat (např. rezervní fond), odečte se z čistého zisku zákonný příděl do takového fondu.

Podíl na zisku je splatný do třiceti dnů po vyhotovení účetní závěrky a jejím případném schválení, je-li vyžadováno. Účetní závěrky schvalují např. nejvyšší orgány obchodních korporací.

Vklad tichého společníka se nezvyšuje o jeho podíl na zisku, který nevybere.

Na ztrátě se tichý společník podílí stejně jako na zisku; k opačnému ujednání se nepřihlíží. O podíl tichého společníka na ztrátě se jeho vklad snižuje; tichý společník není povinen vklad o podíl na ztrátě doplnit. Pokud byl tichému společníkovi podíl na zisku již vyplacen, není povinen jej při pozdější ztrátě vrátet.

Tichý společník má také kontrolní oprávnění - má právo nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů podnikatele. K ujednání, které toto právo omezuje nebo vylučuje, se nepřihlíží, osvědčí-li tichý společník rozumný důvod domnívat se, že obchodní doklady a účetní záznamy nejsou vedeny správně nebo poctivě. Podnikatel je povinen vydat tichému společníkovi stejnopis účetní závěrky bez zbytečného odkladu po jejím vyhotovení a případném schválení, je-li vyžadováno; k opačnému ujednání se nepřihlíží.

Ve vztahu ke třetím osobám je ze všech právních skutečností vzniklých z podnikání zavázán jen podnikatel.

Tichý společník však ručí za dluhy podnikatele v případě, že:

- jeho jméno je obsaženo ve jménu, popřípadě v obchodní firmě podnikatele, nebo dále

prohlásí-li tichý společník osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, že podnikají oba společně.

V prvním případě ručí tichý společník za dluhy podnikatele ve vztahu ke všem osobám, pokud dluhy vznikly během období, kdy bylo jméno tichého společníka v obchodním jménu / obchodní firmě podnikatele, ve druhém případě ručí jen za dluhy podnikatele vůči smluvnímu partneru.

Tichá společnost může být ujednána na dobu určitou nebo na dobu neurčitou. Nebyla-li tichá společnost ujednána na určitou dobu, lze ji vypovědět nejpozději šest měsíců před koncem účetního období.

Tichá společnost se bez dalšího zrušuje také z těchto právních skutečností:

a) dosáhne-li podíl tichého společníka na ztrátě výše jeho vkladu, ledaže uhradí podíl na ztrátě nebo doplní vklad,

b) ukončí-li se podnikání, kterého se tichá společnost týká, nebo

c) bylo-li rozhodnuto o úpadku podnikatele nebo tichého společníka, zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení, zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nepostačující, anebo zamítnutím insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku.

Po zániku tiché společnosti vydá podnikatel tichému společníku bez zbytečného odkladu vklad upravený o podíl na výsledku svého podnikání podle stavu ke dni zániku tiché společnosti.

Společnost i tichá společnost jsou zvláštními smluvními typy. Společnost se pravidelně týká podnikání, tichá společnost se týká podnikání vždy. Ani u jednoho z těchto smluvních typů nevzniká právnická osoba.

1. Co je podstatou smluvního typu společnosti?
2. Jak se tichá společnost odlišuje od společnosti?
3. Jaká práva má společník společnosti k majetku, který se nabývá v důsledku činnosti společnosti?
4. Jak lze snížit riziko tichého společníka?

Literatura k tématu:

- [1] HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014)*. Praha : C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8.
- [2] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [3] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [4] SPIRIT, M. *Základy práva pro nepravvníky po rekonstrukci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [5] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2

Kapitola 10

Zneužití a omezení soutěže

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat nekalou soutěž;
- odlišit nekalou soutěž od nedovoleného omezení soutěže;
- vyjmenovat jednotlivé žalobní nároky, které oprávněná osoba může vznést;

Klíčová slova:

Nekalá soutěž. Klamavá reklama, Nekalá srovnávací reklama. Klamavé označení zboží nebo služby. Vyvolání nebezpečí záměny. Dotěrné obtěžování. Ohrožení zdraví nebo životního prostředí. Zlehčování. Parazitování na pověsti. Porušení obchodního tajemství. Podplácení. Zdržovací nárok, odstraňovací nárok. Vydání bezdůvodné obohacení. Zadostiučinění. Náhrada škody.

10.1 Obecně o nedovoleném zneužití účasti v hospodářské soutěži, základní pojmy soutěžního práva

Právní úprava zneužití a omezení soutěže je obsaženo v zákoně číslo 89/ 2012 Sb., Občanském zákoníku.

Nekalá soutěž samotná je upravena v § 2976 -2989 OZ. V zákoně jsou také obsažena obecná ustanovení § 2972-2974, která jsou obecná. Úprava zneužití a omezení soutěže je doplněna také ustanoveními o konkurenční doložce § 2975 OZ a konečně také právními prostředky ochrany proti omezování soutěže § 2990.

Trestněprávní ochrana proti nekalé soutěži je obsažena ustanovení § 248 (porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže) zákona č. 40/ 2009 Sb., trestní zákon.

Soutěžní právo se tradičně rozděluje do dvou větví. Právo na ochranu hospodářské soutěže chrání samotnou soutěž před narušováním. Naopak právo nekalé soutěže chrání čistotu soutěže.

Právo ochrany hospodářské soutěže i právo na ochranu před nekalou soutěží je postaveno na několika základních pojmech.

Soutěžitel – účastník hospodářské soutěže (zpravidla na trh umísťuje své výrobky či nebo poskytuje služby, nebo má alespoň záměr ovlivnit hospodářskou soutěž – většinou rovněž získat prospěch), zpravidla fyzická nebo právnická osoba - podnikatel.

Spotřebitel – dle ustanovení § 419 zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, “každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.”

Zákazník - každá osoba, která vstupuje do smluvního vztahu za účelem získání věci k užití nebo užití nebo využívání služby, bez ohledu na to, zdali jde o spotřebitele či nikoliv.

Každý spotřebitel je zákazníkem, ale ne každý zákazník je spotřebitel.

10.2 Generální klauzule nekalé soutěže

10.2.1 Generální klauzule nekalé soutěže

Podle ustanovení § 2976 OZ se nekalé soutěže dopustí ten, kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům. Nekalá soutěž je tedy definována kumulativním splněním 3 podmínek.

Jednáním hospodářském styku je takové jednání soutěžitele, které je v soutěžním vztahu nebo s přímým či nepřímým soutěžními záměrem. Jednání je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, pokud může způsobit Samotné ohrožení. Následek nastat nemusí. Dobré mravy soutěže jsou samostatným právním institutem, jehož obsah zákonodárce ponechává na soudním vymezení. V teorii definoval tento pojem profesor Hajn již v roce 1995 jako “porušení pravidel a zvyklostí, které se dodržují v konkurenčním prostředí, a které i samotní soutěžitelé považují za odpovídající podnikatelské korektnosti”. (Hajn, 1994)

V roce 2014 k obsahu tohoto pojmu pak Hajn uváděl následující: “Dobré mravy soutěže nelze ztožňovat s dobrými mravy, jaké má na mysli § 2 odst. 3 obč.zák. Vztah obou těchto úprav (a požadavků z nich vyplývajících) se dá vyjádřit jako průnik množin. Dobré mravy soutěže nelze chápat pouze ve smyslu obecněji uplatňované etiky. Prostřednictvím dobrých mravů soutěže se prosazuje soutěžitelská morálka, jež je v některých směrech volnější než běžná občanská morálka (v soutěžním boji se nevyžaduje mimořádná ohleduplnost a jindy náročnější. Pomocí dobrých mravů soutěže se prosazují i jistá “technická pravidla”, soutěžní hry, resp. “soutěžního provozu”, jež mohou být eticky neutrální.” (Hajn in Švestka/Dvořák/Fiala a kol., 2014, s. 1167 a násl.)

10.2.2 Ochrana tuzemských i zahraničních osob proti nekalé soutěži

Podle § 1974 OZ platí, že českým osobám jsou, pokud se jedná o ochranu proti nekalé soutěži, postaveny na roveň zahraniční osoby, které se v České republice účastní hospodářské soutěže. Jinak mohou zahraniční osoby požadovat ochranu podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv, a není-li jich, na základě vzájemnosti. Takovými osobami mohou být i ti, kteří se podnikání v České republice “nezúčastní, mohou však být dotčeni ve svém soutěžním postavení subjektem působícím v České republice.”

Mezinárodní smlouvou, která upravuje ochranu před nekalou soutěží, je např. Pařížská unijní úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví. Ta byla v bývalém Československu vyhlášena ve sbírce zákonů opakovaně, v úplném revidovaném znění např. Vyhláškou ministra zahraničních věcí č.

64/1975 Sb., později byla vyhlášena již jen drobná revize Vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 81/1985 Sb.

Podle čl. 1 PUÚ tvoří smluvní státy Unii na ochranu průmyslového vlastnictví. Předmětem ochrany průmyslového vlastnictví jsou patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovarní nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu. Dalším úkolem ochrany průmyslového vlastnictví je též potlačování nekalé soutěže.

10.2.3 Vztah mezi generální klauzuli nekalé soutěže a skutkovými podstatami

Aby bylo jednání nekalou soutěží, musí být splněny všechny 3 znaky generální klauzule. Na plnění dílčích znaků, může mít ale vliv na aktivní legitimaci žalobce, přenos důkazního břemene, nebo žalobní nárok.

Zákon stanoví nejtypičtější nekalo-soutěžní jednání, které se nazývají skutkové podstaty nekalé soutěže.

Některé skutkové podstaty se týkají pouze vzájemného vztahu mezi soutěžiteli a zákazníka se přímo nedotýkají. Jde předně o parazitování na pověsti (2982 OZ), podplácení (2983 OZ), zlehčování (§ 2984 OZ) a Porušení obchodního tajemství (§ 2985 OZ).

Všechny ostatní skutkové podstaty nekalé soutěže mohou být škodlivé zákazníkům. Jde o klamavou reklamu (§ 2977 OZ), klamavé označení zboží nebo služby (§ 2978 OZ), vyvolání nebezpečí záměny (§ 2981 v), (nekalou) srovnávací reklamu (§ 2980 OZ) a dotěrné obtěžování (§ 2986 OZ).

10.3 Skutkové podstaty nekalé soutěže

10.3.1 Skutkové podstaty obecně škodlivé

Klamavá reklama

Klamavá reklama je taková reklama, která souvisí s podnikáním nebo povoláním, sleduje podpořit odbyt movitých nebo nemovitých věcí nebo poskytování služeb, včetně práv a povinností, klame nebo je způsobilá klamat podáním nebo jakýmkoli jiným způsobem osoby, jimž je určena nebo k nimž dospěje, a tím i zřejmě způsobilá ovlivnit hospodářské chování takových osob.

Při posouzení klamavosti má být přihlédnuto k výrazným znakům a dalším okolnostem, a to např.:

- dostupnosti, povahy, provedení, složení, výrobního postupu, data výroby nebo poskytnutí, způsobilosti k určenému účelu, použitelnosti, množství, zeměpisného či obchodního původu, jakož i podrobnějšího výtčení a dalších znaků zboží nebo služeb včetně předpokládaných výsledků použití nebo výsledků a podstatných znaků provedených zkoušek či prověrek,
- ceny nebo způsobu jejího určení,
- podmínek, za nichž se zboží dodává nebo služba poskytuje, a
- povahy, vlastností a práv zadavatele reklamy, jako jsou zejména jeho totožnost, majetek, odborná způsobilost, jeho práva duševního vlastnictví nebo jeho vyznamenání a pocty.

Klamavým údajem může být i údaj, který je sám o sobě pravdivý (správný), pokud je uveden v jiných souvislostech či okolnostech - tedy některé údaje jsou zamlčeny nebo naopak jiné zvýrazněny (typicky např. vytržení z kontextu).

Při posuzování klamavosti má být přihlédnuto k "dodatkům" („druh“, „typ“, „způsob“), jakož i k výpustkám, zkratkám a celkové vnější úpravě.

Jako klamavou reklamu lze tedy postihnout takové jednání, které kumulativně splňuje znaky

- jde o reklamu (ač tento pojem není v OZ vysvětlen),
- sdělení souvisí s povoláním nebo podnikáním,
- má za cíl podpořit odbyt věcí nebo poskytování služeb,
- svým podáním je způsobilé klamat adresáta (osobu, k níž dospěje),
- (sdělení) je zřejmě způsobilé ovlivnit hospodářské chování adresáta (tedy učinit např. nákupní rozhodnutí)

Za nekalou soutěž způsobenou klamavou reklamou může být odpovědný jak zadavatel reklamy ("ten, v jehož prospěch reklamní sdělení cílí), tak i její zpracovatel (reklamní agentura, public relations agentura) nebo i její šířitel (vydavatel periodika, vysílatel rozhlasového nebo televizního vysílání apod.).

K šíření údajů dochází zpravidla ve sdělovacích prostředcích, není to však podmínkou (např. reklama formou letáků, reklamních sdělení na obloze apod.)

Obsahem klamavé reklamy bývají často kritiky, úsudky, smýšlení, osobní názory

Jako klamavá reklama není postihována běžná reklamní nadsázka a přehánění. Soud zde vychází z teoretického hlediska průměrného spotřebitele.

Tento výkladový pojem byl zaveden Soudním dvorem (EU), který pod tímto pojmem rozumí běžně informovaného a přiměřeně pozorného a obezřetného spotřebitele (ovšem bez zvláštních vlastností, znalostí či zkušeností). (srov. rozhodnutí Soudního dvora C-104/01 Libertel, C 210/96 Gut Springenheide and Tusky).

Hledisko průměrného spotřebitele se uplatní i při posuzování klamavosti reklamy při posouzení českými soudy (srov. NS 32 Odo 229/2006): Hledisko „průměrného spotřebitele“, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory (jak je vykládáno Evropským soudním dvorem), je rozhodně nutno brát v úvahu také v posuzovaném případě.

Pokud je reklama cílená na odborníky, předpokládá se znalost a zkušenost průměrného odborníka vykonávajícího povolání (např. reklama na některé léky je regulována tak, že může být cílena jen na odborníky - k tomu srov. zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, který reklamu reguluje veřejnoprávně).

Klamavá reklama patří mezi obecně škodlivé skutkové podstaty. Právo žalovat na poskytnutí ochrany před takovou nekalou soutěží přísluší jak soutěžiteli, tak i zákazníkovi (včetně spotřebitele) a rovněž tak i právnické osobě hájící zájmy soutěžitelů nebo zákazníků.

Klamavá reklama může být postížena i podle zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy. Tento postih je veřejnoprávní, nejčastější sankcí je pokuta.

(Nekalá) srovnávací reklama

Srovnávací reklama je povolená, pokud splňuje všechny podmínky dle § 2980 NOZ. V opačném případě je jako nekalá soutěž zakázána. Podle § 2980 OZ srovnávací reklama přímo nebo nepřímo označuje jiného soutěžitele nebo jeho zboží či službu.

Úprava srovnávací reklamy je harmonizována v Evropské unii. V českém právu je její definice obsažena v ustanovení § 2980 OZ. Srovnávací reklama je přípustná za podmínek taxativně stanovených v § 2980 odst. 2 OZ. Pokud je nespĺňuje, pak jde o nekalou soutěž. Naopak - při splnění všech zákonem stanovených podmínek jde o dovolené soutěžní jednání.

Srovnávací reklama je přípustná, pokud se srovnání týče,

- není-li klamavá,
- srovnává-li jen zboží a službu uspokojující stejnou potřebu nebo určené ke stejnému účelu,
- srovnává-li objektivně jednu nebo více podstatných, důležitých, ověřitelných a příznačných vlastností zboží nebo služeb včetně ceny,
- srovnává-li zboží s označením původu pouze se zbožím stejného označení,

- nezlehčuje-li soutěžitele, jeho postavení, jeho činnost nebo její výsledky nebo jejich označení ani z nich nekalým způsobem netěží, a
- nenabízí-li zboží nebo službu jako napodobení či reprodukci zboží nebo služby označovaných ochrannou známkou soutěžitele nebo jeho názvem.

Většina ze shora uvedených podmínek má vztah k jiným skutkovým podstatám nekalé soutěže (tedy např. klamavé reklamě - sub a), zlehčování - sub e), vyvolání nebezpečí záměny ev. také k parazitování na pověsti - sub f)). Podmínka sub d) bývá nazývána "šampaňskou klauzulí", je však v důsledku [rozsudku Soudního dvora C-381/05 \(De Landtsheer Emmanuele SA\)](#) obtížně vynutitelná (resp. prakticky nevynutitelná). (Hruda, 2015, S. 43 a násl.)

Klíčovými podmínkami pro posouzení srovnávací reklamy jako dovolené reklamní praktiky (a tím vyloučení nekalé soutěže) zůstávají požadavky objektivnosti - sub b) a sub c) shora. Ty směřují k tomu, aby bylo srovnáváno jen zastupitelné zboží (nebo služby) a srovnání bylo co nejvíce objektivní (aby tedy nebyla z kontextu vytržena jen jedna vlastnost a ostatní upozaděny).

V literatuře (např. Večerková, s. 258) bývají uváděny tyto nejčastější základní typy srovnávací reklamy:

- Kritizující (můj/náš výrobek má lepší vlastnost než konkurenční)
- Opěrná (můj/náš výrobek je lepší než některý (zmíněný) z tradičních výrobků)
- Osobní – zdůrazňování vlastností soutěžitele nebo jeho obchodního závodu
- Jiní autoři (např. Ondřejová, 2014, s. 132) kategorizují srovnávací reklamu na více typů:
  - Všeobecná
  - Značková
  - Zaváděcí – opěrná
  - Udržovací
  - Abstraktní
  - Kritizující
  - Osobní
  - Vnitřní
  - systémová

K tomu nutno uvést, že pravou srovnávací reklamou nejsou ani reklamní praktiky využívající výsledky nezávislých spotřebitelských testů ani srovnání vlastního nového produktu (výrobku, služby) se svým starším produktem (výrobkem či službou) a konečně ani tzv. systémové srovnávání - tedy srovnání konkrétního výrobku s "průměrným výrobkem stejného druhu".

Je možné shrnout, že při splnění podmínek kladených na srovnávací reklamu lze použít i srovnání celkové (hromadné srovnání sortimentů výrobků), přičemž tyto výrobky nemusí být v reklamě výslovně uvedeny. Srovnání však musí být založeno na ověřitelných rysech. V takové reklamě musí být uveden alespoň odkaz na místo, kde se lze seznámit osobně či prostřednictvím jiného s údaji a ověřit si je sám. Srovnávací reklama však může být klamavá, pokud z ní nevyplývá, že se srovnání týkalo jen určitého vzorku a nikoliv celého sortimentu výrobků zadavatele reklamy. Srovnávací reklama může být klamavá také tehdy, pokud adresát reklamy není informován o zdroji informací nebo reklama neobsahuje srovnávané znaky. Konečně může být srovnávací reklama klamavá, pokud je v ní uveden hromadný odkaz na rozpětí částek k ušetření oproti jiným soutěžitelům, aniž by byla uvedena individualizovaná úroveň cen (a částka k ušetření) při nákupu u každého z nich.

Klamavé označení zboží nebo služby

Podle § 2978 OZ je klamavým označením zboží nebo služby je takové označení, které je způsobilé vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služba pocházejí z určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce, anebo že vykazují zvláštní charakteristický znak nebo zvláštní jakost. Nerozhodné je, zda označení bylo uvedeno bezprostředně na zboží, na obalu, obchodní písemnosti nebo jinde. Rovněž je nerozhodné, zda ke klamavému označení došlo přímo nebo nepřímo a jakým prostředkem se tak stalo.

Na rozdíl od klamavé reklamy, u klamavého označení zboží nebo služby je klamavý údaj uveden přímo na zboží (jeho obalu) nebo v blízké souvislosti s ním (např. internetová stránka umožňující kontraktaci služby).

Klamavý charakter má údaj všeobecně vžitý v hospodářském styku k označení druhu nebo jakosti, je-li k němu připojen dodatek způsobilý klamat, zejména s použitím výrazu „pravý“, „skutečný“ nebo „původní“.

Klamavým údajem může být i údaj, který je sám o sobě pravdivý (správný), pokud je uveden v jiných souvislostech či okolnostech - tedy některé údaje jsou zamlčeny nebo naopak jiné zvýrazněny (typicky např. vytržení z kontextu).

Úprava skutkové podstaty klamavého označení zboží nebo služby vhodně doplňuje zvláštní předpisy směřující k ochraně jiných předmětů průmyslového vlastnictví nebo dalších označení jakosti. Tedy zejména (chráněná) označení původu, (chráněná) zeměpisná označení, zaručenou tradiční specialitu nebo tradiční výrazy (užívané u vín). Pokud je určitý výraz chráněn jako některý z těchto právních institutů, pak by jeho neoprávněné použití bylo nejen nekalou soutěží, ale rovněž porušením práva

průmyslového vlastnictví. Zboží takto označené by mohlo být na základě soudního rozhodnutí i staženo z trhu.

Ochrana je poskytována podle těchto předpisů:

- chráněná označení původu a chráněná zeměpisná označení zemědělských výrobků a potravin: [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 1151/2012 ze dne 21.listopadu 2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin.](#)
- chráněná označení původu a chráněná zeměpisná označení vín: nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují se nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 ve znění pozdějších předpisů ([konsolidované znění nařízení](#)).
- zeměpisná označení lihovin: [nařízení Rady \(ES\) č. 110/2008 ze dne 15.ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných názvů lihovin a o zrušení nařízení Rady \(EHS\) č.1576/89 \(konsolidované znění\),](#)
- zeměpisná označení aromatizovaných vinných výrobků: [nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 251/2014 ze dne 26.února 2014 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení aromatizovaných vinných výrobků a o zrušení nařízení Rady \(EHS\) č. 1601/91 \(konsolidované znění\).](#)
- zaručená tradiční specialita: [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 1151/2012 ze dne 21.listopadu 2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin.](#)
- tradiční výrazy vín: nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují se nařízení Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 ve znění pozdějších předpisů ([konsolidované znění nařízení](#)).
- označení původu a zeměpisná označení ostatních výrobků a služeb (včetně označení původu lihovin a aromatizovaných vinných výrobků): (národní) zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení.

Soutěžně bezvadné je tedy užití takového výrazu, který je vžitý jako obecný název druhu (např. vídeňský řízek, uherský salám), není-li doplněn některým z dodatků nebo jiných výrazů, které by naznačovaly zvláštní vlastnosti výrobku.

Zvláštní pozornost zaslouží uvádění údaje o prostém původu výrobku na výrobku samotném. Tento údaj musí být povinně uváděn jen na některých výrobcích (typicky některé potraviny - např. mléko a mléčné výrobky, některé druhy masa, med apod. Pokud je údaj o původu na jakémkoliv výrobku

uveden, musí být pravdivý - tedy nesmí být falešný nebo klamavý. V opačném případě by se ten, kdo by výrobek vyrobil a/nebo nabízel k prodeji dopustil nekalé soutěže.

Klamavé označení zboží nebo služby je skutková podstata patřící mezi obecně škodlivé. Právo žalovat na poskytnutí ochrany před takovou nekalou soutěží přísluší jak soutěžiteli, tak i zákazníkovi (včetně spotřebitele) a rovněž tak i právnické osobě hájící zájmy soutěžitelů nebo zákazníků.

Vyvolání nebezpečí záměny

Vyvolání nebezpečí záměny může dle § 2981 OZ spočívat ve třech různých jednáních. Nebezpečí záměny vyvolává ten, užije jména osoby nebo zvláštního označení závodu užívaného již po právu jiným soutěžitelem. Může, ale nemusí jít o zásah do práva známkového či práva k obchodní firmě.

Vyvolání nebezpečí záměny se dopouští i ten, kdo užije zvláštního označení závodu nebo zvláštního označení či úpravy výrobku, výkonu nebo obchodního materiálu závodu, které v zákaznických kruzích platí pro určitý závod za příznačné. Tím může být např. název provozovny - typicky restaurace, klubu atd. nebo souboru vnějších znaků (v zahraničí někdy nazývány "trade dress" - jde typicky o vzhled a pocit potenciálního zákazníka ("look an feel") (srov. např. Dinwoodie – Janis, 2010).

Konečně vyvolání nebezpečí záměny může spočívat ve vyrobení nebo nabízení výrobku, který se vnějším vzhledem či úpravou podobá výrobku jiného soutěžitele, který byl na trh uveden dříve - napodobeniny či otrocké kopie. O vyvolání nebezpečí záměny se však nejedná tehdy, pokud jde o napodobení v prvcích, které jsou již z povahy výrobku funkčně, technicky nebo esteticky předurčeny, a napodobitel učinil veškerá opatření, která lze na něm požadovat, aby nebezpečí záměny vyloučil nebo alespoň podstatně omezil, pokud jsou tato jednání způsobilá vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení se soutěžitelem, jeho závodem, pojmenováním, zvláštním označením nebo s výrobkem či výkonem jiného soutěžitele.

Vyvolání nebezpečí záměny je skutková podstata patřící mezi obecně škodlivé. Právo žalovat na poskytnutí ochrany před takovou nekalou soutěží přísluší jak soutěžiteli, tak i zákazníkovi (včetně spotřebitele) a rovněž tak i právnické osobě hájící zájmy soutěžitelů nebo zákazníků.

Dotěrné obtěžování

Dotěrné obtěžování úzce souvisí s elektronickou komunikací - zpravidla pomocí telefonu nebo elektronické pošty. Tato skutková podstata má úzkou vazbu na zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti (a na reklamu všeobecně).

Dotěrným obtěžováním je dle § 2986 OZ sdělování údajů o soutěžiteli, zboží nebo službách, jakož i nabídka zboží nebo služeb s využitím telefonu, faxového přístroje, elektronické pošty nebo podobných prostředků, ačkoli si takovou činnost příjemce zjevně nepřejde, nebo sdělování reklamy, při kterém její původce utají nebo zastře údaje, podle nichž ho lze zjistit, a neuvede, kde příjemce může bez zvláštních nákladů přikázat ukončení reklamy.

Reklama rozesílaná elektronickými prostředky - např. elektronickou poštou je dovolená /tedy není dotěrným obtěžováním/, pokud (kumulativně)

- podnikatel adresu podnikatel získal v souvislosti s prodejem zboží nebo poskytnutím služby,
- adresa je používána k přímé reklamě pro vlastní zboží nebo služby a
- druhá strana (adresát) reklamu nezakázala, ačkoli ji podnikatel při získání adresy i při každém jejím použití k reklamě zřetelně upozornil na právo přikázat bez zvláštních nákladů ukončení reklamy.

V ostatních případech je nekalosoutěžním jednáním. Takové jednání může být postiženo i veřejnoprávně - např. podle zákona č. 480/2004 Sb.

Dotěrné obtěžování je skutková podstata patřící mezi obecně škodlivé. Právo žalovat na poskytnutí ochrany před takovou nekalou soutěží přísluší jak soutěžiteli, tak i zákazníkovi (včetně spotřebitele) a rovněž tak i právnické osobě hájící zájmy soutěžitelů nebo zákazníků.

Ohrožení zdraví nebo životního prostředí

Ohrožením zdraví a životního prostředí je dle § 2987 OZ jednání, jímž soutěžitel zkresluje podmínky hospodářské soutěže tím, že provozuje výrobu, uvádí na trh výrobek nebo provádí výkon ohrožující zájem ochrany zdraví anebo životního prostředí chráněný zákonem, aby tak získal pro sebe nebo pro jiného prospěch na úkor jiného soutěžitele nebo zákazníků.

Nekalé soutěže touto formou se může dopustit např. ten, kdo jako soutěžitel (podnikatel) nenaloží s odpady tak, jak s nimi podle právního předpisu naložit na vlastní náklady musí. Tedy např. provozatel autoservisu, který by neprovedl ekologickou likvidaci vyjetého motorového oleje nebo opotřebovaných pneumatik, ale použil by je na "otop dílny". Takové jednání by přirozeně mohlo být postiženo i podle příslušného veřejnoprávního předpisu.

10.3.2 **Skutkové podstaty týkající se jen soutěžitelů navzájem**

Parazitování na pověsti

Parazitováním je dle § 2982 OZ zneužití pověsti závodu, výrobku nebo služby jiného soutěžitele umožňující získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.

Podle Hajna je typickým požadavkem existence pověsti závodu, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele. Hajn neváhá použít příměru „černé pasažérství, popřípadě nasednutí do rozjetého vlaku“. (Hajn in Švestka/Dvořák/Fiala a kol., 2014, s. 1197 a násl.)

Vždy jde o míru zdůraznění určitých informací. Soutěžně závadnými mohou být např. využívání pověsti výrobků jiného (“naše panenka je sestra panenky Barbie”, “naše stavebnice je plně kompatibilní se stavebnicí “Lego” se zdůrazněným posledním slovem apod.

Ondrejová uváděla mezi jinými také tyto příklady (reklamních) sdělení:

- „když ji milujete, je vždy do řešit – kupujte brilianty, zlato, šperky ...“
- 68 – Jagrmajstr
- Rolls Royce mezi českými víny.

(Ondrejová, 2014, s. 181)

Podplácení

Podplácení je dle § 2983 OZ nekalou soutěží, ať již je jako aktivní (nabízení či poskytnutí prospěchu jinému) nebo pasivní (žádání nebo přijetí prospěchu). Podplácení vždy směřuje k přijetí soutěžního rozhodnutí osobou, která takové rozhodnutí může přijmout. Nemusí jít typicky o podnikatele, ale do soutěžního vztahu ad hoc se dostává i osoba, která může učinit obchodní rozhodnutí (např. výběr smluvního partnera nebo jeho výrobku či služby z několika nabídek). Takovou osobou je člen statutárního orgánu právnické osoby soutěžitele nebo jiná osoba v pracovním vztahu k soutěžiteli (právnícké nebo i fyzické osobě).

Podplácením ve smyslu OZ je jednání, jímž:

- a) soutěžitel osobě, která je členem statutárního nebo jiného orgánu jiného soutěžitele nebo je v pracovním k jinému soutěžiteli, přímo nebo nepřímo nabídne, slíbí či poskytne jakýkoliv prospěch za tím účelem, aby jejím nekalým postupem docílil na úkor jiných soutěžitelů pro sebe nebo jiného soutěžitele přednost nebo jinou neoprávněnou výhodu v soutěži, anebo
- b) osoba uvedená v písmenu a) přímo či nepřímo žádá, dá si slíbit nebo přijme za stejným účelem jakýkoliv prospěch.

Nekalosoutěžní podplácení je nutno odlišovat od přijímání úplatků či jiných jednání postihovaných Trestním zákonem. Soukromoprávní nekalosoutěžní podplácení se odlišuje od druhého zpravidla absencí veřejného zájmu. Pokud veřejný zájem neabsentuje, je možný postih i dle Trestního zákona. Postih za nekalou soutěž dle Trestního zákona je také možný tehdy, pokud jsou splněny znaky skutkové podstaty dle § 248 TZ - k tomu srov. dále.

Tolerovanou výjimkou z podplácení jsou běžné obchodně-reklamní předměty - např. diáře, kalendáře, propagační materiály apod.

Zlehčování

Zlehčování souvisí často s reklamou. Podle § 2984 OZ je zlehčováním jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele nepravdivý údaj způsobilý tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Zlehčováním je i uvedení a rozšiřování pravdivého údaje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele, pokud jsou způsobilé tomuto soutěžiteli přivodit újmu. Nekalou soutěží však není, byl-li soutěžitel k takovému jednání okolnostmi donucen (oprávněná obrana).

Skutková podstata zlehčování chrání dle Hajna soutěž proti zdivočení mravů. (Hajn in Švestka/Dvořák/Fiala a kol., 2014, s. 1205 a násl.) Ondřejová k tomu dodává, že u zlehčování se vyskytuje současně klamání i agrese. (Ondřejová, 2014, s. 201 a násl.)

Za zlehčování bylo v minulosti českými soudy posouzeno např. slovní spojení "... protože jen v KFC víte, co skutečně jíte." nebo dále reklamní předmět "parohy" umístěné na reklamní plochy jiných soutěžitelů nebo na místa poskytování jejich služeb (telefonní budky).

Porušení obchodního tajemství

Obchodní tajemství je nehmotná věc (hromadná), jak je definována v § 504 OZ. Toto ustanovení za obchodní tajemství považuje "konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastníci zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení."

Porušením obchodního tajemství je dle § 2985 OZ jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl:

- tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního vztahu k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, nebo
- vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.

Nekalosoutěžním je tedy jak neoprávněné poskytnutí obchodního tajemství jinému, tak i jeho neoprávněné využití. Neoprávněnost musí být posuzována objektivně.

V důsledku harmonizace českého práva se směrnici bude obchodní tajemství chráněno také podle zákona č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví. To se týká zejména zvláštních nároků – např. stažení výrobků z trhu, pokud výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva, nebo dále také stažením, trvalým odstraněním nebo zničením materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných výlučně nebo převážně při čin-

nostech porušujících nebo ohrožujících právo. Takové nároky v rámci ochrany před nekalou soutěží v Občanském zákoníku dosud upraveny nebyly.

10.4 Nároky na ochranu před nekalou soutěží

Soukromoprávní ochrana před nekalou soutěží je zajištěna pomocí rozhodování soudů. Věcně příslušné jsou krajské soudy (a Městský soud v Praze), ohledně místní příslušnosti platí obecná pravidla - v zásadě je tedy nejčastěji příslušným ten soud, v jehož územním obvodu je sídlo žalovaného.

Aktivní legitimaci k podání žaloby o ochranu před takovou nekalou soutěží má ten, kdo je dotčen na svých právech. Takový žalobce se může domáhat jednoho či více z těchto nároků:

- uložení zdržení se nekalosoutěžního jednání rozhodnutím soudu,
- odstranění závadného stavu
- přiměřeného zadostiučnění
- vydání bezdůvodného obohacení
- náhrady škody.

Žalobu o ochranu před nekalou soutěží může podat samostatně i právnická osoba, která je oprávněna hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků (např. spotřebitelů).

Žalovaným je rušitel.

Je-li žalobcem o ochranu proti nekalé soutěži spotřebitel, který žádá ochranu před nekalou soutěží spáchanou porušením generální klauzule nekalé soutěže (§ 2976 OZ), nebo dále o ochranu před klamavou reklamou (§ 2977 OZ), klamavým označením zboží nebo služby (§ 2978 OZ), (nekalou) srovnávací reklamou (§ 2980 OZ), vyvoláním nebezpečí záměny (§ 2981 OZ) nebo ohrožením zdraví nebo životního prostředí (§ 2987 OZ) a žalobce (spotřebitel) požaduje jen zdržení se dalšího nekalosoutěžního jednání a/nebo odstranění závadného stavu, musí žalovaný prokázat, že se nekalé soutěže nedopustil. Toto pravidlo o přenosu důkazního břemene má pomoci spotřebiteli k dosažení ochrany před nekalou soutěží. Spotřebitel totiž ve sporu stojí často proti soutěžiteli, který je profesionálním podnikatelem a má nepoměrně vyšší znalosti a rovněž finanční zdroje pro vedení sporu.

Podle § 83 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., Občanského soudního řádu (dále také jen "OSŘ") platí, že řízení ve věcech nekalé soutěže mají tzv. publiciární charakter (žaloba je tedy "publiciární žalobou").

Zahájení řízení o zdržení se protiprávního jednání nebo o odstranění závadného stavu ve věcech ochrany práv porušených nebo ohrožených nekalým soutěžním jednáním, ... brání též tomu, aby proti těmž žalovanému probíhalo u soudu další řízení o žalobách jiných žalobců požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky.

To zajistí jednotu posuzování skutku - např. to, že konkrétní reklama je posuzována pouze v jednom řízení a soud ji na základě provedených důkazů v tomto řízení posoudí jako nekalou soutěž nebo opačně.

Podáním žaloby o ochranu před nekalou soutěží tedy vzniká překážka litispendence, která má účinky vůči všem, tzn. nikdo další nemůže žalovat téhož žalovaného z totožného nekalosoutěžního jednání k ochraně totožného nároku. Pojmově se to se týká žalob na zdržení se dalšího nekalosoutěžního jednání a žalob na odstranění závadného stavu.

Jiné nároky si uplatňuje každý poškozený (žalobce) individuálně. Soud však bude vycházet z pravomocného rozhodnutí prvního soudního sporu, ať již byl žalobcem kdokoliv. Podle § 159a odst. 2 OSŘ platí, že výrok pravomocného rozsudku, kterým bylo rozhodnuto ve věcech uvedených v § 83 odst. 2, je závazný nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu. Zvláštní právní předpisy stanoví, v kterých dalších případech a v jakém rozsahu je výrok pravomocného rozsudku závazný pro jiné osoby než účastníky řízení.

Podle § 155 odst. 4 OSŘ může soud účastníku (tedy žalobci), který byl se žalobou o ochranu před nekalou soutěží úspěšný, přiznat v rozsudku právo rozsudek uveřejnit na náklady neúspěšného účastníka; podle okolností případu soud stanoví též rozsah, formu a způsob uveřejnění. Toto právo se přiznává přímo ve výroku rozsudku. Podle ustálené judikatury postačí pro přiznání tohoto práva i jen částečný úspěch ve věci.

Proti nekalé soutěži se může bránit dotčený účastník soutěže (jiný soutěžitel, zákazník) také pomocí svépomoci za podmínek stanovených v § 14 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., OZ. Toto ustanovení podmiňuje použití svépomoci bezprostřední hrozbou neoprávněného zásahu a limituje možnosti svépomoci - na úsilí a prostředky které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené.

S využitím svépomocí souvisí i institut oprávněné obrany (jak je upravena v § 2984 OZ odst. 2 OZ v rámci skutkové podstaty zlehčování). Oprávněnou obranu může využít pouze dotčený soutěžitel, neboť zákazník nemůže být nekalou soutěží spáchanou tímto způsobem dotčen. Konečně právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo zákazníků není oprávněna podat v této věci sama žalobu, a proto rovněž nemůže využít institutu oprávněné obrany.

10.5 Ochrana hospodářské soutěže proti omezování, vylučování a narušování

10.5.1 Obecně o hospodářské soutěži a nárocích

Podle ustanovení § 2990 Občanského zákoníku má poškozený z právního jednání omezujícího soutěž stejná práva, jako z nekalé soutěže - tedy právo podat žalobu na zdržení se závadného stavu, odstranění následků porušení právní povinnosti, právo na přiměřené zadostiučinění, právo na náhradu škody a konečně právo na vydání bezdůvodného obohacení.

Samotný OZ však nestanoví kromě shora uvedeného § 2973 žádná další pravidla pro ochranu hospodářské soutěže. Tato pravidla jsou upravena ve veřejnoprávních předpisech soutěžního práva. Jde jak o předpisy národní, tak i evropsko-unijní.

Zatímco právo na ochranu proti nedovolenému narušování soutěže aplikují správní orgány ve správním řízení (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Evropská komise), o soukromoprávních nárocích z porušení zákazu nedovoleného narušování soutěže rozhodují soudy.

Český národní zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže je plně harmonizován s evropsko-unijním právem. Obsahuje také některá ustanovení, která jsou nutná pro provádění postupů stanovených evropsko-unijními předpisy.

V právu evropsko-unijním je ochrana soutěže normována ve velkém množství právních předpisů, z nichž nejdůležitější jsou:

- [Smlouva o fungování Evropské unie](#) (hlavně články 101-106 SFEU)
- [Nařízení Rady \(ES\) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy.](#)
- [Nařízení Rady \(ES\) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků](#)

Při ochraně hospodářské soutěže na národní úrovni se postupuje dle národního zákona, při ochraně hospodářské soutěže na nadnárodní (unijní úrovni) se postupuje především podle evropsko-unijních předpisů. Národní zákon se použije jen doplňkově (kompetence Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže).

10.5.2 Ochrana hospodářské soutěže

Právo na ochranu soutěže chrání soutěž samotnou, ochrana jednotlivců (soutěžitelů ev. zákazníků) je vedlejším následkem.

Hospodářská soutěž na trhu výrobků nebo služeb je chráněna před narušováním, které může dosáhnout různé intenzity:

- vyloučení - soutěž vůbec efektivně nefunguje.
- omezení - trh je bez podstatné soutěže.
- ohrožení - existuje riziko budoucího omezení nebo vyloučení soutěže.
- jiné narušení soutěže - pokřivení pravidel (nikoliv však nekalá soutěž).

Typickými případy narušení soutěže jsou:

- zakázané dohody soutěžitelů (tzv. "kartelové dohody")
- zneužití dominantního postavení
- spojování soutěžitelů, pokud by mohlo vést k narušení soutěže.

10.5.3 Soutěžitel a relevantní trh

Za soutěžitele jsou pro účely ochrany soutěže považovány fyzické a právnické osoby, jejich sdružení, sdružení těchto sdružení a jiné formy seskupování, a to i v případě, že tato sdružení a seskupení nejsou právními osobami, pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat, i když nejsou podnikateli.

Jakékoliv jednání se vždy posuzuje ve vztahu k tzv. relevantnímu trhu. Relevantním trhem je podle ZOHS trh zboží, které je z hlediska jeho charakteristiky, ceny a zamýšleného použití shodné, porovnatelné nebo vzájemně zastupitelné, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišitelné od sousedících území.

Relevantní trh se zpravidla posuzuje podle

- věcné složky - trh s konkrétním (vzájemně zastupitelným) zbožím - např. trh s banány
- územní složky - lokální, regionální, celostátní, evropský trh.
- časové složky - trvalý, sezónní apod.

Vymezení relevantního trhu je důležité z hlediska určení tržních podílů, kompetence úřadu apod.

Pokud se uskutečňuje protisoutěžní jednání na nadnárodní úrovni, je příslušným orgánem Komise Evropské unie. V ostatních případech (tedy relevantní trh na lokální, regionální nejvýše však národní trh jednoho členského státu) je příslušným soutěžním orgánem Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Jeho postavení je upraveno v zákoně č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Kompetence ve věcech ochrany hospodářské soutěže jsou pak upraveny přímo zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Tento zákon je dále uváděn také jen jako "ZOHS".

10.5.4 Dohody narušující soutěž

Pojem dohody narušující soutěž zahrnuje:

- Dohody mezi soutěžiteli (tzn. smlouvy),
- Rozhodnutí sdružení soutěžitelů – např. rozhodnutí asociace výrobců
- Jednání soutěžitelů ve vzájemné shodě (nikoliv paralelní jednání) – vlastní jednání s vědomím společného cíle

Dohody narušující soutěž jsou neplatné, pokud vedou nebo mohou vést k narušení soutěže, ledaže ZOHS nebo jiný zákon stanoví jinak, nebo je obecně závazným právním předpisem povolena výjimka.

ZOHS v § 3 odst. 2 ZOHS obsahuje i demonstrativní výčet zakázaných dohod mezi soutěžiteli:

- Přímé / nepřímé určení cen – cenový kartel
- Omezení / kontrola výroby, odbytu, výzkumu / vývoje, investic,
- Rozdělení trhu / nákupních zdrojů
- Vázané obchody
- Diskriminační kartel – různé obchodní podmínky pro různé skupiny odběratelů
- Skupinový bojkot (neobchodování s určitými podnikateli)

Pokud však dohoda vede ke zlepšení výroby nebo distribuce a spotřebitel má přiměřené výhody, pak není zakázaná. To platí tehdy, pokud neumožní soutěžitelům vyloučit hospodářskou soutěž na podstatné části trhu zboží, jehož se týká dohoda.

Dohody, jejichž dopad na hospodářskou soutěž je zanedbatelný, nejsou považovány za zakázané.

Dohody narušující soutěž mohou být horizontální, vertikální nebo smíšené.

- Horizontální dohoda – soutěžitelé na stejné úrovni trhu (např. stavební spořitelny)

- Vertikální dohoda – soutěžitelé na různých úrovních trhu.
- Smíšené dohody = horizontální dohoda.

Blokové výjimky ze zákazu dohod

S dopadem dohody na soutěž souvisí také institut blokových výjimek ze zákazu dohod mezi soutěžiteli. Tyto blokové výjimky jsou stanovené právním předpisem, avšak úřad je oprávněn individuálním rozhodnutím oprávnění odejmout v případě, že by převažoval dopad na soutěž na pozitivy dohody.

Blokové výjimky jsou stanoveny např. v oblasti vertikálních dohod:

- [Nařízení Komise \(EU\) č. 330/2010 ze dne 20. dubna 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě](#)
- [Nařízení Komise \(EU\) č. 461/2010 ze dne 27. května 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel](#)

Blokové výjimky jsou stanoveny např. v oblasti horizontální spolupráce:

- [Nařízení Komise \(EU\) č. 1218/2010 ze dne 14. prosince 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na některé kategorie specializačních dohod](#)
- [Nařízení Komise \(EU\) č. 1217/2010 ze dne 14. prosince 2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na některé kategorie dohod o výzkumu a vývoji](#)

Blokové výjimky v oblasti dopravy:

- [Nařízení Rady \(ES\) č. 487/2009 ze dne 25. května 2009 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na některé kategorie dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví letecké dopravy \(kodifikované znění\)](#)
- [Nařízení Komise \(ES\) č. 906/2009 ze dne 28. září 2009 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě mezi společnostmi liniové dopravy \(konsorcii\)](#)
- [Nařízení Rady \(ES\) č. 169/2009 ze dne 26. února 2009 o uplatňování pravidel hospodářské soutěže v dopravě po železnici, silnici a vnitrozemských vodních cestách \(kodifikované znění\)](#)

Obecné (blokové) výjimky jsou povoleny jen za podmínek stanovených v příslušných předpisech, většinou jsou stanoveny maximální procentní podíly na trhu a trvání výjimky.

10.5.5 Zneužití dominantního postavení

Samo dominantní postavení není protisoutěžní. Zakázaným je však zneužití dominantního postavení. Zneužití dominantního postavení zahrnuje i zneužití monopolního postavení. Dominance může být individuální nebo kolektivní.

Dominantní postavení má soutěžitel nebo společně více soutěžitelů, kterým tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích. Pokud nebude v řízení prokázán opak, má se za to, že dominantní postavení nemá soutěžitel (skupina), který má menší než 40% podíl na relevantním trhu.

- Při určení dominantního postavení postupuje ÚOHS podle těchto kritérií např. hodnotového vyjádření zjištěného objemu dodávek nebo nákupu na trhu daného zboží (tržní podíl) dosaženého soutěžitelem nebo soutěžiteli se společnou dominancí v období, které je zkoumáno podle:
- hospodářská a finanční síla soutěžitelů,
- právní nebo jiné překážky vstupu na trh pro další soutěžitele,
- stupně vertikální integrace soutěžitelů,
- struktura trhu a
- velikost tržních podílů nejbližších konkurentů.

Mezi nejtypičtější způsoby zneužití dominantního postavení patří:

- Přímé / nepřímé vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách (plnění v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění) – např. vynucování uzavření smlouvy o dodávce podmínkou úhrady dluhu za dřívějšího odběratele,
- Vázané obchody – vynucování či podmiňování odběru jednoho zboží i odběrem dalšího zboží, které nesouvisí věcně ani podle obchodních zvyklostí,
- Diskriminace některých soutěžitelů,
- Zastavení / omezení výroby, odbytu, výzkumu / vývoje na úkor spotřebitelů (např. převedení výroby náhradních dílů na motorové vozidlo na podnikatele, který není objektivně schopen zajistit výrobu v odpovídajícím množství)
- Dlouhodobý cenový dumping (nepřiměřeně nízké ceny)
- Odmítnutí přístupu do vlastních přenosových sítí nebo k duševnímu vlastnictví (nikoliv elektronické komunikace)

- Listovací poplatky – požadování plnění za vstup do dodavatelské evidence nebo za umístění zboží do provozovny (v minulosti např. někteří provozovatelé velkých prodejních obchodů)

Pokud ÚOHS zjistí zakázané jednání, v rozhodnutí to uvede a toto chování do budoucna zakáže. ÚOHS může také uložit opatření k nápravě – obdobně jako u zakázaných dohod (totožné podmínky i postup).

10.5.6 Spojování soutěžitelů a jeho povolování

Problematiku povolování spojení soutěžitelů upravuje § 12 – 19 zákona č. 143/2001 Sb., v evropském právu pak Nařízení Rady (ES) 139/2004 o kontrole spojování podniků.

Za spojení soutěžitelů se považují:

- Přeměny 2 a více společností (např. fúze: sloučení, splynutí) – dle zákona č. 125/2008, o přeměnách obchodních společností a družstev
- nabytí obchodního závodu nebo jeho podstatné části,
- získáním kontroly soutěžitele nad jiným soutěžitelem (akcie, podíly, ovládací smlouva).

Rovněž společná kontrola více než jedním soutěžitelem. Pokud však zůstanou kontrolující na trhu i nadále, pak se jednání posoudí jako dohoda podle § 3 a násl. ZOHS (tedy podle pravidel pro zakázané dohody).

Za spojování podniků, které by podléhalo povolení soutěžního úřadu, se však nepovažují např. následující případy:

- Účast banky na jiné právnické osobě po dobu záchranné operace nebo finanční rekonstrukce – na maximálně 1 rok,
- Přejícná kontrola obchodníkem s cennými papíry nad jinou osobou – maximálně 1 rok,
- Přejícná oprávnění jednat jménem jiného na likvidátora právnické osoby nebo insolvenčního správce úpadce

Lhůty mohou být na žádost přiměřeně prodlouženy individuálním rozhodnutím soutěžního úřadu.

Spojení soutěžitelů vyžaduje souhlas soutěžního úřadu jen tehdy, pokud jsou splněna zákonem stanovená obrátová kritéria u některého z účastníků spojení.

Nekalá soutěž je zvláštní civilní delikt. Je charakteristická generální klauzulí, která umožňuje soudům nalézat spravedlivé řešení hranic čistoty soutěžních vztahů. Zákon také vymezuje nejčastější typická jednání, tzv. skutkové podstaty nekalé soutěže. Naproti tomu právo na ochranu soutěže před narušováním se vymáhá veřejnoprávně. To však nevylučuje, aby z porušení tohoto zákazu byly cestou civilního soudního řízení uplatněny nároky. Ty jsou stejné jako u ochraně před nekalou soutěží. Lze tedy uzavřít, že se u soudu lze domáhat zdržení ze zakázaného jednání, odstranění závadného stavu, přiměřeného zadostiučinění, vydání bezdůvodného obohacení a náhrady škody.

1. Jaký je základní rozdíl mezi právem na ochranu čistoty soutěže (proti nekalé soutěži) a právem na ochranu soutěže samotné?
2. Jaký význam má tzv. generální klauzule nekalé soutěže?
3. Rozlište skutkové podstaty nekalé soutěže na obecně nebezpečné a skutkové podstaty, které se týkají pouze soutěžitelů?
4. Jakých nároků se může domáhat poškozený ze spáchané nekalé soutěže?
5. Jaká typická zakázaná jednání narušující soutěž znáte?

Literatura k tématu:

- [1] BEJČEK, J.; HAJN, P.; POKORNÁ J. a kolektiv. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo. 1. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2014. 410 s. ISBN 978-80-7400-547.
- [2] HAJN, P. *Jak jednat v boji s konkurencí (O právní úpravě nekalé soutěže).* Praha: Linde Praha, 1995. 239 s. ISBN 80-85647-93-1.
- [3] HAJN, P. *Komunitární a české právo proti nekalé soutěže.* Brno: Masarykova univerzita, 2010. 146 s. ISBN 978-80-210-5051-8.
- [4] HORÁČEK, R.; ČADA, K.; HAJN, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví. 3. vydání.* Praha : C.H.Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-655-5.
- [5] HRUDA, O. *Srovnávací reklama.* Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-561-9.
- [6] HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8.
- [7] ONDREJOVÁ, D. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-522-0.
- [8] POKORNÁ, J.; VEČERKOVÁ, E.; PEKÁREK, M. *Meritum Obchodní korporace a nekalá soutěž.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. 636 s. ISBN 978-80-7478-873-4 (váz.).
- [9] ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1516 s. ISBN 978-80-7478-630-3 (váz.).

- [10] VEČERKOVÁ, E. *Nekalá soutěž a reklama (vybrané kapitoly)*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 330 s. ISBN 80-210-3607-9.
- [11] VEČERKOVÁ, E.; SELUCKÁ, M.; DUDOVÁ, J.; URBANOVÁ, M. a kol. *Společensko-právní aspekty ochrany spotřebitele a jeho zdraví*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015, 299 s. ISBN 978-80-210-8050-8.
- [12] HAJN, P.: *Příspěvek k vymezení dobrých mravů soutěže*, in *Právo a podnikání*, 1994, č. 12.
- [13] DINWOODIE, G. B. – JANIS, M. D. *Trade Dress and Design Law*. New York : Aspen Publishers, 2010. ISBN 978-1-4548-3169-3

Kapitola 11

Občanské soudní řízení

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat občanské právo procesní;
- definovat civilní proces;
- vyjmenovat zásady civilního procesu.

Klíčová slova:

Občanské právo procesní, civilní proces.

11.1 Obecně

Soukromé právo hmotné zahrnuje soubor právních norem, které upravují práva a povinnosti jednotlivých osob. Naproti tomu občanské právo procesní upravuje postup soudů a účastníků civilního řízení při řešení případných sporů tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů jednotlivých osob, jakož i obecná výchova k dodržování smluv a zákonů, k čestnému plnění povinností vyplývajících z právních předpisů a právních vztahů a k úctě k právům jiných osob. Je tedy nástrojem nalézání práva hmotného. Rozlišuje se civilní, trestní, správní a ústavní soudnictví.

11.2 Prameny občanského práva procesního

Zatímco základním pramenem hmotného práva je občanský zákoník, mezi nejdůležitější prameny práva procesního patří:

- zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních,
- zák. č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících, státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích),
- zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích,
- zák. č. 121/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád),
- ad.

11.3 Civilní proces

Občanské soudní řízení (civilní proces) je postup soudu, který projednává a rozhoduje spory a jiné právní věci a provádí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně, neboť každý, kdo má pocit, že jeho právo bylo ohroženo nebo porušeno, se může domáhat u soudu ochrany. Civilní proces

je jednou ze záruk spravedlnosti státu a práva, slouží upevňování a rozvíjení jednotlivých zásad soukromého práva. Každý se může domáhat u soudu ochrany soukromého práva, které bylo ohroženo nebo porušeno. Při občanském soudním řízení musí soudy dbát, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů jednotlivých účastníků a aby práv nebylo zneužíváno. V občanském soudním řízení musí soud postupovat předvídatelně a v součinnosti s jednotlivými účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly spolehlivě zjištěny.

Druhy civilního procesu:

- nalézací řízení – soud nalézá právo a vydává autoritativní rozhodnutí
- vykonávací řízení – jde o nucenou realizaci právo a v případech, kdy dlužník neplní svůj dluh (stanovený rozsudkem) dobrovolně
- insolvenční řízení – řeší úpadek dlužníka
- rozhodčí řízení – je alternativním způsobem řešení sporu, spor neřeší soudce ale rozhodce na základě dohody stran (na základě rozhodčí smlouvy)
- zajišťovací řízení – sem patří např. předběžná opatření, prétorský smír, zajištění důkazu apod.

11.4 Zásady civilního procesu

11.4.1 Sporná a nesporná řízení

V rámci civilního procesu se rozlišují sporná a nesporná řízení. Ve sporném řízení, které má reparační funkci, se řeší ochrana porušeného nebo ohroženého subjektivního práva osoby (např. o zaplacení pohledávky), v nesporném řízení, které má spíše funkci preventivní, se řeší úprava právních vztahů mezi účastníky pro budoucnost (např. řízení ve věcech opatrovnictví člověka, řízení ve věcech péče soudu o nezletilé). Sporná a nesporná řízení se tedy odlišují např. v jejich účelu, postavení účastníků, místní příslušnosti soudů, způsobů jejich zahájení, ad., a jsou ovládána odlišnými zásadami.

Zásada rovnosti účastníku před soudem

Zásada rovnosti účastníku před soudem vyplývá již ze samotné Ústavy. Soud vystupuje v řízení jako představitel a nalézá právo, jednotliví účastníci řízení pak mají vůči soudu stejná práva a povinnosti.

Zásada veřejnosti

Tato zásada vyplývá ze samotné Ústavy ČR – je umožněno každému, aby se mohl jako veřejnost zúčastnit projednávání daného sporu (aniž by do něj mohl samozřejmě jakkoli zasahovat). Pouze ve výjimečných případech je účast veřejnosti vyloučena, jde např. o spory v oblasti utajovaných informací a v případech, kdy to vyžaduje důležitý zájem účastníka nebo mravnost. I v těchto případech se však vždy veřejně vyhlašuje samotný rozsudek.

Zásada dispoziční a zásada oficiality

Dispoziční zásada, která se využívá především ve sporných řízeních, spočívá v tom, že jsou to účastníci řízení, kteří mají být iniciativní a „disponovat“ řízením dle svého uvážení – jen oni mohou zahájit řízení svým návrhem (žalobou).

Naopak nesporná řízení jsou ovládána především zásadou oficiality a zásadou vyhledávací. Zásada oficiality znamená, že řízení lze zahájit i bez návrhu (soud tedy zahajuje řízení sám).

Zásada projednací a zásada vyšetřovací

Na zásadu dispoziční a oficiality navazuje potom zásada projednací a zásada vyšetřovací (neboli vyhledávací). Zásada projednací, která je typická pro sporná řízení, spočívá v tom, že strany sporu mají povinnost předkládat důkazy samy (a tím mají možnost ovlivnit výsledek sporu) a soud se zabývá pouze důkazy, které strany samy předložily. Naopak v nesporném řízení, kde soud zahajuje řízení i bez návrhu sám, se projevuje především zásada vyšetřovací (vyhledávací), a to tak, že je to soud nese sám odpovědnost za určité důkazy. To samozřejmě nevylučuje, aby i zde strany sporu předkládaly samy návrhy na provedení důkazů, o kterých se domnívá, že povedou k výhře ve sporu.

Zásada volného hodnocení důkazů a zákonná (legální) teorie důkazní

S výše uvedenými zásadami souvisí i zásada zákonné důkazní teorie, díky které je přesně stanoveno, které důkazy jsou v některých případech nutné, a tím je stanovena jejich důkazní síla. Naopak podle zásady volného hodnocení důkazů je rozhodující vnitřní přesvědčení soudce, který z důkazů je důležitější, není mu tedy uloženo, jakou důkazní sílu musí jednotlivým důkazům přiznat.

Zásada arbitrárního pořádku

Zásada arbitrárního pořádku znamená, že soud není vázán nějakou přesnou posloupností pro provádění procesních úkonů. Soud sám stanovuje, kdy a jaké důkazy provede a ve kterém okamžiku už má dostatek informací k tomu, aby mohl vydat rozhodnutí.

Další zásady

Mezi další zásady civilního procesu patří např. zásada ústnosti a písemnosti, které se však nevyužívají samostatně, ale spíše jako kombinace obou.

Občanské právo procesní upravuje postup soudů a účastníků civilního řízení při řešení případných sporů tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů jednotlivých osob, jakož i obecná výchova k dodržování smluv a zákonů, k čestnému plnění povinností vyplývajících z právních předpisů a právních vztahů a k úctě k právům jiných osob. Občanské soudní řízení (civilní proces) je postup soudu, který projednává a rozhoduje spory a jiné právní věci a provádí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně, neboť každý, kdo má pocit, že jeho právo bylo ohroženo nebo porušeno, se může domáhat u soudu ochrany. V rámci civilního procesu se rozlišují sporná a nesporná řízení. Ve sporném řízení, které má reparační funkci, se řeší ochrana porušeného nebo ohroženého subjektivního práva osoby, v nesporném řízení, které má spíše funkci preventivní, se řeší úprava právních vztahů mezi účastníky pro budoucnost.

1. Definujte občanské právo procesní.
2. Jaké jsou prameny občanského práva procesního?
3. Definujte civilní proces.
4. Jaké jsou druhy civilního procesu?
5. Jaký je rozdíl mezi sporným a nesporným řízením?
6. Vysvětlete, jaké zásady se projevují ve sporném a nesporném řízení?

Literatura k tématu:

- [1] SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMUŤÁKOVÁ, K. a kol. Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. Praha: C.H.Beck, 2014.
- [2] ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ, J. a kol. Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem. Praha: C.H.Beck, 2016.

Seznam literatury a použitých zdrojů

- [1] BEJČEK, J.; HAJN, P.; POKORNÁ, J. a kolektiv. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. 1.vydání. Praha : C.H.Beck, 2014. 410 s. ISBN 978-80-7400-547-3.
- [2] BEZOUŠKA, Petr a PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník: nejdůležitější změny*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 375 s. ISBN 978-80-7263-819-2.
- [3] DINWOODIE, G. B. – JANIS, M. D. *Trade Dress and Design Law*. New York : Aspen Publishers, 2010. ISBN 978-1-4548-3169-3.
- [4] ELIÁŠ, K. a kol. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- [5] HAJN, P. *Jak jednat v boji s konkurencí (O právní úpravě nekalé soutěže)*. Praha: Linde Praha, 1995. 239 s. ISBN 80-85647-93-1.
- [6] HAJN, P. *Komunitární a české právo proti nekalé soutěže*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 146 s. ISBN 978-80-210-5051-8.
- [7] HAJN, P.: *Příspěvek k vymezení dobrých mravů soutěže*, in *Právo a podnikání*, 1994, č. 12.
- [8] HORÁČEK, R. - BISKUPOVÁ, E. – DE KORVER, Z. *Práva na označení a jejich vymáhání. Komentář*. 3.vydání. Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN978-80-7400-569-5.
- [9] HORÁČEK, R.; ČADA, K.; HAJN, P. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3.vydání. Praha : C.H.Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-655-5.
- [10] HRUDA, O. *Srovnávací reklama*. Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-561-9.
- [11] HRUŠÁKOVÁ, M. KRÁLÍČKOVÁ, Z. WESPHALOVÁ, L. a kol. *Občanský zákoník II. Komentář. Rodinné právo (§ 655 – 975)*. Praha : C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-503-9.
- [12] HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-287-8.
- [13] JANKŮ, M. a kol. *Základy práva pro posluchače právnických fakult*. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. 542 s. ISBN 978-80-7400-611-1.
- [14] KOUKAL, P. – ČERNÝ, M. - CHARVÁT, R. *Zákon o ochraně průmyslových vzorů. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-929-8.
- [15] KOUKAL, P. – CHARVÁT, R. – HEJDOVÁ, S. – ČERNÝ, M. *Zákon o ochranných známkách. Komentář*. Praha : Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-762-2.
- [16] LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Komentář. Obecná část (§ 1 – 654)*. Praha : C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.
- [17] ONDREJOVÁ, D. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, 2072 s. ISBN 978-80-7400-522-0.
- [18] POKORNÁ, J.; VEČERKOVÁ, E.; PEKÁREK, M. *Meritum Obchodní korporace a nekalá soutěž*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 636 s. ISBN 978-80-7478-873-4 (váz.).

- [19] SPIRIT, M. *Základy práva pro neprávnický po rekodifikaci soukromého práva*. 4. vyd. Praha: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-551-7.
- [20] SRSTKA, J. a kolektiv autorů. *Autorské právo a práva související*. Praha : Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-240-0.
- [21] SVOBODA, K., ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. Praha: C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-279-3.
- [22] ŠÍNOVÁ, R., PETROV KŘIVÁČKOVÁ, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-594-7.
- [23] ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1516 s. ISBN 978-80-7478-630-3 (váz.).
- [24] VEČERKOVÁ, E. *Nekalá soutěž a reklama (vybrané kapitoly)*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 330 s. ISBN 80-210-3607-9.
- [25] VEČERKOVÁ, E.; SELUCKÁ, M.; DUDOVÁ, J.; URBANOVÁ, M. a kol. *Společensko-právní aspekty ochrany spotřebitele a jeho zdraví. 1. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2015, 299 s. ISBN 978-80-210-8050-8.